

LA COL·LECCIÓ
Martínez Guerricabeitia

Juny - Juliol 2015
LLOTJA DE SANT JORDI

JOAN ÀNGEL BLASCO CARRASCOSA

LA COL·LECCIÓ
Martínez Guerricabeitia

LA COL·LECCIÓ MARTÍNEZ GUERRICABEITA

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTIS

2015

2015
LLOTJA DE SANT JORDI

JOAN ÀNGEL BLASCO CARRASCOSA

ART VALENCIÀ EN LA COL·LECCIÓ

Martínez Guericabeitia

2 0 1 5

LLOTJA DE SANT JORDI

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Francesc Agulló, Regidor de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES

CONSELL ASSESSOR

Antoni Ariño (UV)

Romà de la Calle

Carles Cortés (UA)

Daniel Giralt-Miracle

Joan A. Llinares

Tomàs Lloréns

Xavier Mariscal

Wences Rambla (UJI)

Isabel-Clara Simó

Esther Sitges (UMH)

Vicent M. Vidal

Victòria Vivancos (UPV)

DIRECCIÓ TÈCNICA

Antoni Miró

COMISSARI

Joan Àngel Blasco Carrascosa

EDITA: Ajuntament d'Alcoi

TRADUCCIONS: Ximo Victoriano.

Gabinet de Normalització Lingüística

MAQUETACIÓ: Gràfiques Alcoi, S.L.U.

© DELS AUTORS

© AMB-DISSENY

© AJUNTAMENT D'ALCOI

IMPRESSIÓ: GRÀFIQUES ALCOI, S.L.U.

DIPÒSIT LEGAL: A 447-2015

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

Fundació General

Patronat: Martínez Guerricabeitia

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTIS

AJUNTAMENT D'ALCOI

LLOTJA DE SANT JORDI

La Universitat de València gaudeix, gràcies a la donació que va realitzar el 1999 la família Martínez Guerricabeitia, d'una de les millors col·leccions d'art contemporani pertanyents a una universitat pública espanyola, la denominada Col·lecció Martínez Guerricabeitia. No es tracta d'una col·lecció fàcil ni amable; ben al contrari: és un conjunt d'obres que pretén remoure consciències. De fet, són llenços que mostren el costat més crític i menys complaent de la creativitat contemporània.

L'Ajuntament d'Alcoi ha sabut comprendre el potencial d'aquesta col·lecció i en mostra una tria en el seu marc incomparable de la sala La Llotja de Sant Jordi.

Per a la Universitat de València és un motiu d'orgull que la col·lecció siga admirada més enllà dels murs universitaris que la custodien. L'exposició que acompanya aquest catàleg mostra una selecció de les peces més excel·lents del nostre patrimoni artístic, entre les quals trobem, com queda patent, una representació àmplia d'artistes valencians.

A través de les obres exhibides es plantegen qüestions sobre les injustícies i els desequilibris que afecten l'esdevenir humà, de tal manera que reforcen els nostres valors fonamentals, com ara la necessitat d'igualtat i de justícia social.

Des d'ací volem donar les gràcies a l'Ajuntament d'Alcoi per la iniciativa i l'interès mostrat respecte a la nostra col·lecció i per la sensibilitat que implica voler acostar-la al seu territori.

ESTEBAN J. MORCILLO SÁNCHEZ
Rector de la Universitat de València

ANTONIO ARIÑO VILLARROYA
Vicerector de Cultura i Igualtat

ART VALENCIÀ EN LA COL·LECCIÓ MARTÍNEZ GUERRICABEITIA

Amb aquesta exposició s'ofereix al públic espectador una selecció de cinquanta obres pertanyents a la Col·lecció Martínez Guerricabeitia. Els seus autors van nàixer en el passat segle XX, i són valencians, siga per raó d'origen o per la seua llarga estada temporal a casa nostra. En conjunt brinden un ric mostrari de la producció artística realitzada sobre suport bidimensional. Atés que la qualitat d'una obra no depén de la seua dimensió ni de la tècnica o procediment emprats, s'ha suprimit en aquesta ocasió la qüestionable divisió entre obres majors i menors. El seu caràcter heterogeni permetrà a qui les mire de fer-se'n una apreciació personal de cada una, així com una valoració de conjunt. La nòmina d'artistes triats va assenyalant, un per un, noms singulars que formen part, de ple dret, de la història de l'art valencià contemporani. Respectant l'ordre cronològic dels pintors i gravadors que s'apleguen en aquesta mostra, tot seguit hi ha la llista dels que hi participen:

1. **Josep Renau Berenguer** (València, 1907 – Berlín Oriental, 1982). Fotògraf, fotomuntador, muralista, cartellista i pintor.
2. **Rafael Pérez Contel** (El Villar, València, 1909 – València, 1990). Pintor, cartellista, escriptor i escultor.
3. **Salvador Sòria Zapater** (València, 1915 – Benissa, Alacant, 2010). Pintor, gravador, escultor i acadèmic.
4. **Sixto Marco Marco** (Elx, Alacant, 1916 – Elx, Alacant, 2002). Pintor i escultor.
5. **Jacinta Gil Rossinyols** (València, 1917 – València, 2014). Pintora, dibuixant i poetessa.
6. **Amadeu Gabino Úbeda** (València, 1922 – Madrid, 2004). Pintor, escultor, dibuixant i gravador.
7. **Eusebi Sempere Juan** (Onil, Alacant, 1923 – Onil, Alacant, 1985). Escultor, pintor i artista gràfic.
8. **Ricard Zamorano Molina** (València, 1923). Pintor, il·lustrador, dibuixant i gravador.
9. **Manuel Gil Pérez** (València, 1925 – València, 1957). Pintor i gravador.
10. **Custodi Marco Samper** (València, 1925 – Huelva, 2003). Pintor, escenògraf i muralista.
11. **Josep Vento Ruiz** (València, 1925 – Madrid, 2005). Pintor.
12. **Joaquim Michavila Asensi** (l'Alcora, Castelló, 1926). Pintor i escultor.
13. **Manuel Hernández Mompó** (València, 1927 – Madrid, 1992). Pintor, gravador i escultor.
14. **Arcadi Blasco** (Mutxamel, Alacant, 1928 – Majadahonda, Madrid, 2013). Ceramista i escultor.
15. **Andreu Alfaro Pastor** (València, 1929 – València, 2012). Dibuixant, pintor i escultor.
16. **Joan Genovés Candel** (València, 1930). Pintor.
17. **Albert Agulló Martínez** (Elx, Alacant, 1931). Pintor i escultor.
18. **Anzo** (Josep Iranzo Almonesir) (Utiel, València, 1931 – València, 2006). Pintor, escultor, publicista i gravador.
19. **Josep Soler Vidal, Monjalés** (Albaida, València, 1932). Pintor.
20. **Nàssio Bayarri** (València, 1932). Escultor.
21. **Ripollés (Joan García Ripollés)** (Alzira, València, 1932). Pintor, escultor, muralista i gravador.
22. **Antoni Alegre Cremades** (Alginet, València, 1939 – Godella, València, 2006). Pintor, gravador i escultor.
23. **Josep Díaz Azorín** (Iecla, Múrcia, 1939). Pintor, muralista, gravador, dibuixant i escultor.
24. **Rafael Armengol Machi** (Benimodo, València, 1940). Pintor.
25. **Francesc Jarque Bayo** (València, 1940). Fotògraf.
26. **Eva Mus Gran** (València, 1940). Pintora.
27. **Equip Crònica** va estar compost pels pintors Rafael Solbes Solbes (València, 1940 – 1981), i Manuel Valdés Blasco (València, 1942).
28. **Equip Realitat** va estar format en 1966 pels pintors Jorge Ballester (València, 1941 – València, 2014) i Joan Cardells (València, 1948), va tenir una duració de 10 anys i es va dissoldre en 1976.
29. **Jordi Ballester Bonilla** (València, 1941 – València, 2014). Pintor.
30. **Jordi Teixidor de Otto** (València, 1941). Pintor.
31. **Manuel Boix Álvarez** (l'Alcúdia, València, 1942). Pintor, dibuixant, gravador i escultor, ha practicat també l'obra gràfica i la il·lustració.
32. **Joan Ramos Monllor** (València, 1942). Dibuixant, pintor, gravador, escultor, il·lustrador i ceramista.

33. **Josep María Yturralde López** (Conca, 1942). Pintor i escultor.
34. **Rafael Muñoz Calduch** (El Villar, València, 1943). Pintor.
35. **Ramón de Soto Arándiga** (València, 1942 – l'Alfàs, Alacant, 2014). Escultor.
36. **Antoni Miró Bravo** (Alcoi, Alacant, 1944). Pintor, gravador i escultor.
37. **Castejón** (Joan Ramos García Castejón) (Elx, Alacant, 1945). Dibuijant, pintor, escultor, il·lustrador i gravador.
38. **Artur Heras Sanz** (Xàtiva, València, 1945). Pintor i escultor.
39. **Pilar Dolz Mestre** (Morella, Castelló, 1945). Gravadora i pintora.
40. **Rosa Torres Molina** (València, 1948). Pintora i gravadora.
41. **Miquel Àngel Ríos Palomares** (Alcàsser, València, 1949). Pintor i gravador.
42. **Carme Calvo de Tejada** (València, 1950). Pintora i escultora.
43. **Martín Caballero o Martín Martínez Caballero** (Iecla, Múrcia, 1950 – València, 2010). Pintor.
44. **Carme Grau Bernardo** (València, 1950). Pintora i escultora.
45. **Horaci Silva Sebastián** (València, 1950). Pintor i gravador.
46. **Jaume Giménez de Haro** (Port de Sagunt, València, 1951). Pintor, dibuijant, gravador i escultor.
47. **Josep Morea Margos** (Xiva, València, 1951). Pintor i gravador.
48. **Adrià Pina Alegre** (l'Alcúdia, València, 1959). Pintor.
49. **Joan Verdú Vivó** (Alzira, València, 1959). Pintor i escriptor.
50. **Enric Solbes Cabrera** (Alcoi, Alacant, 1960 – Alzira, València, 2009). Pintor, il·lustrador i dissenyador gràfic.

Finalment, les fitxes tècniques de les obres seleccionades i unes succintes notes explicatives, potser serviran –didàcticament– per a una millor comprensió de la mostra.

Renau. *Memòria d'Alberto Sánchez.* 1978. Fotomuntatge i pintura sobre taula. 88 x 60,5 cm. Està considerat un dels artistes d'avantguarda més reconeguts de l'Espanya del segle XX. En el món de la fotografia destaca per alguns dels seus fotomuntatges, que són profundament realistes, en què fuig del simbolisme i la confusió. Va estudiar amb deteniment el muntatge cinematogràfic, l'obra d'Eisenstein i el cine soviètic. Va desenvolupar una gran activitat durant la Segona República, anys en què va col·laborar en diverses revistes d'avantguarda, com ara *Octubre*. Va realitzar cartells publicitaris per al cinema entre els anys 1934-1935, alguns dels quals publicats a la revista *Cinegramas*. Per aquesta època va ser promotor i animador de la revista *Nova Cultura*. En 1937 va publicar el seu llibre *Función social del cartel publicitario*. En 1938 va fer els fotomuntatges anomenats *Els 13 punts de Negrín*. Al final de la contesa es va exiliar a Mèxic. Posteriorment se'n va anar a Los Angeles on, en participar en diversos articles de la revista *Life*, va patir dos atemptats. Aquest és el motiu pel qual es va traslladar al Berlín Oriental en 1958.

Pérez Contel. *Còpula doble.* 1984. Aiguafort. 381 x 490 (240 x 290) mm. Va ser un dels membres destacats de l'avantguarda artística valenciana dels anys trenta i va servir de pont per a la dels anys cinquanta. Catedràtic de dibuix, va ser precursor en l'educació de les arts visuals a València i un dels pocs escultors que va emprendre una sincera renovació del nostre panorama artístic, des de finals dels anys vint del segle passat. La seua recuperació com a artista i intel·lectual es va produir en 1987 i els anys posteriors, amb exposicions antològiques de la seua obra. Va publicar diversos llibres, entre els quals destaquen *Juegos Infantiles*, *Artistes valencians (1936-1939)*, *Ribera e Imagineria popular valenciana*.

Salvador Sòria. *Sense títol.* 1978. Serigrafia. 650 x 500 mm. Al final de la Guerra Civil es va exiliar a França, on va prosseguir la seua formació. Després de la Segona Guerra Mundial va viatjar a París, on continuà els seus estudis. En 1953 va tornar a la seua ciutat natal i l'any següent va organitzar una exposició en què va donar a conèixer el seu nou estil. Artista renovador, va ser membre fundador del Grup Parpalló en 1957. Eixe mateix any va obtenir el Premi Saló de Tardor de l'Ateneu Mercantil de València. Va ser un artista inquiet, apassionat i sensible. Li va agradar viure un poc apartat i allunyat de les modes. Creador plàstic d'una obra molt original, en destaquen les seues sèries 'Integracions' i 'Màquines per a l'esperit', en què unia el geometrisme amb la matèria, el moviment i el color. En eixos anys va abandonar definitivament el figurativisme i va començar a interessar-se per l'escultura i les composicions en suports i superfícies matèriques, en què feia servir fusta cremada i esquerpada i planxes de ferro. En la dècada dels seixanta va ser seleccionat per a la Biennial de Venècia. L'IVAM li va dedicar una gran retrospectiva en 1997. Va rebre el Premi de les Arts Plàstiques de la Generalitat Valenciana.

Sixto Marco. *Jo mateix.* 1977. Oli sobre taula. 55,5 x 45,5 cm. Amb trenta-cinc anys i de manera autodidacta, es va dedicar a la pintura apassionadament fins al final dels seus dies. Persona polifacètica, va destacar pel seu estil propi, resultat d'una evolució constant durant la seua vida. Va ser membre fundador del Grup d'Elx. Després de pintar el Misteri i la seua ciutat, va passar a una etapa en què prevalia l'univers de la senzillesa, tot donant protagonisme a allò anònim. A continuació, la seua obra va passar a una crítica social que desembocava en el surrealisme, amb quadres bigarrats d'elements minuciosos, eròtics, irònics i escèptics. Els elements figuratius agrupats formen la il·lusió òptica d'una nova realitat: peixos, rostres, dits, caragols, fulles, flors, corfes d'ous, etc., conviuen en un desig d'omplir tots els buits, encara que la seua intenció era recrear-se en la recerca del detall.

Jacinta Gil. *Crucifixió.* 1966. Oli sobre tàblex i collage. 134 x 100 cm. Ha sigut una de les artistes valencianes principals del segle XX. Va concloure els seus estudis en 1943 i dos anys després coneixia Manolo Gil, el seu company de viatge fins a la prematura mort d'aquest en 1957. Les seues obres d'eixe moment, ombrívols i intenses, revelaven la seua rebel·lia enfront dels criteris academicistes de l'Escola de Belles Arts. Ja, aleshores, es va incorporar al Grup Z. Després d'aquesta primera experiència en un grup artístic, es va formar juntament amb el seu marit a l'estranger amb diverses beques rebudes per aquest (Londres, Roma, París) per a tornar definitivament a València, en 1952, amb uns renovats desitjos avantguardistes. Inquieta i valent, va ser l'única dona del Grup Parpalló, que patrocinava Aguilera Cerni. Va estar presa durant el franquisme. A l'eixida de la presó, en 1964, va intensificar la seua càrrega crítica contra la situació política amb una sèrie d'obres en què va reflectir un major compromís social si és possible.

Amadeu Gabino. *Sense títol.* 1978. Serigrafia. 648 x 498 mm. La seua obra, en què ha dedicat espais al dibuix i al gravat, s'inicia en la figuració realitzant nus femenins de bronze. Posteriorment esdevé, sota la influència de Julio González, Picasso i Brancusi, un cant a les noves tècniques, a l'anàlisi constructivista. Va aplicar els avenços científics en una neta escultura composta per estructures i columnes, a manera de menhirs industrials i fuselatges futuristes. Així, esteles de nom còsmic s'erigeixen, amb les quals es trastorna el sentit visual de la forma i es demostra l'existència d'un espai interior que incideix cap a fora, construït a partir de ritmes generats pel collage de superposició de planxes corbades de diferents metalls, com si es tractara de les articulacions d'una armadura, i que es contraposen a les fredes arestes de l'estructura paral·lelepèdica en un joc de reflexos, llums i ombres. Amb les seues escultures, en què s'acoblen repetits elements metàl·lics de polides superfícies, ha aconseguit unir, en els seus objectes tecnificats, els ingredients de llum, plànol, espai, color i volum.

Eusebi Sempere. *Serpent 2.* 1975. Serigrafia. 654 x 500 (492 x 402) mm. Se'n va anar de València, i es va allotjar a la Casa d'Espanya de la ciutat universitària a París. En 1949 la Galeria Mateu li va organitzar una exposició, en què presentà diverses aiguades a mitjan camí de l'abstracció realitzades a París. Ell mateix les definiria uns anys més tard com una actualització i descomposició de l'obra de Matisse. La crítica va ser dura amb ell, per la qual cosa va acabar destruint cada una de les obres. En 1959 va participar en la Biennal de São Paulo i en 1960 en la Biennal de Venècia. Va estar present en els salons "Réalités Nouvelles" del Museu d'Art Modern i va col·laborar amb Soto i Agam a posar les bases de l'art òptic i de la proposició luminocinètica. Va començar a realitzar els seus relleus lluminosos mòbils en 1955. Paral·lelament, no va deixar de fer pintures i obra gràfica. És l'artista més representatiu del moviment cinètic a Espanya. La línia i la seua repetició, i un gran domini del color que aconsegueix fer vibrar la llum, donaran profunditat a les seues composicions pictòriques. En 1983 se li concedeix el Premi Príncep d'Astúries de les Arts. El mateix any, la Diputació de València li va atorgar el Premi "Alfons Roig" d'Arts Plàstiques. En 1984 va ser nomenat Doctor *Honoris Causa* per la Universitat d'Alacant.

Ricard Zamorano. *Sense títol.* 1975. Aiguafort i aiguatinta. 530 x 693 (313 x 412) mm. Va obtenir una beca de la Diputació de València a finals dels anys quaranta i en 1955 va viatjar a la República Dominicana per a treballar com a pintor en la denominada Fira de la Pau. És un dels fundadors d'Estampa Popular a Madrid, format per artistes amb un gran sentit crític cap a la situació políticsocial del moment. Durant els anys seixanta i setanta, Estampa Popular va indicar una pràctica de realització i difusió d'obres d'art intel·ligibles, accessibles, exemplars i barates. L'art ha de contribuir a la transformació de la societat en què es genera i incidir sobre les consciències dels individus que l'habiten. En els seus gravats, realitzats amb una síntesi entre realisme i expressionisme abstracte, hi apareix com a tema principal el món popular, especialment retrats caricaturescos dels camperols subdesenvolupats de l'època. El grup valencià d'Estampa Popular va oferir la major coherència estilística i programàtica de tots. Les seues claus artístiques consistien en el realisme formal i la tècnica d'estampació.

Manolo Gil. *Adam i Eva.* c. 1954. Aiguafort. 535 x 425 (245 x 160) mm. Va ser, sens dubte, l'artista plàstic més rellevant de la renovació artística valenciana de postguerra. Va formar part del grup Zeta (1947- 1950), al si del qual va experimentar el seu període

de *Pintures negres*. Va contraure matrimoni amb la pintora Jacinta Gil Roncalés i es van traslladar a Madrid. Se li va concedir una beca d'estudis a França i la beca de la Fundació Comte de Cartagena de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando, amb la qual va viatjar a Londres. També va obtenir una altra beca d'intercanvi amb Itàlia de la Direcció General de Relacions Culturals del Ministeri d'Afers Exteriors. En 1951 el matrimoni es va desplaçar a Roma, on es va interessar de manera especial per la pintura mural. A continuació van abandonar Itàlia amb direcció a París. L'ambient artístic parisenc el va decebre, i va titllar de cabrioles les pintures abstractes. De tornada a València, hi va participar en la *Primera Exposició Biennal d'Art del Regne de València*, en què va aconseguir la Primera Medalla. Poc després la parella es va traslladar a Londres, i en aquest període es va dedicar de manera impetuosa a la pintura. De nou a València, hi va exposar individualment a la Sala Mateu, en 1954. En aquest any inicià les investigacions plàstiques entorn de l'univers mític. Va rebre diversos encàrrecs de murals a la ciutat de València: *Cafeteria Kansas*, obra abstracta; *Taverna Casa Pedro*, figuratiu; Ateneu Mercantil de València (*L'agricultura i la pesca*) i, Cafeteria Monterrey. En 1954 va participar en l'exposició col·lectiva *XI Saló dels Onze*. Pel juliol de 1955 va viatjar a la República Dominicana per a realitzar treballs murals. L'etapa de les pintures mítiques amb arquetips propis es va prolongar des d'abans de la seua visita dominicana fins a l'estiu de 1956. Alguns dels temes van ser traslladats a la ceràmica. Sota el seu lideratge artístic i la tutela del crític Aguilera Cerni va nàixer el Grup Parpalló en 1956, que va publicar la revista *Arte Vivo* (butlletí i òrgan d'expressió oficial del grup). En 1957 va realitzar la sèrie pictòrica de *Formes dinàmiques espacials*.

Custodi Marco. *Sense títol*. 1976. Serigrafia. 500 x 650 (344 x 453) mm. Va ser cofundador, en 1947, del Grup Z, que va aglutinar una sèrie d'artistes avantguardistes valencians, la major part dels quals deixebles de l'Escola de Sant Carles, encoratjats tots ells per Rafael Pérez Contel. En 1966 va fer un viatge a París pensionat per la Fundació Juan March, on es va sentir motivat per la gran exposició antològica de Picasso. Més tard, va fixar la seua residència a Madrid. Significativa va ser la seua presència com a representant d'Espanya a la IX Biennal d'Alexandria de 1972. Les seues primeres obres tenien un caràcter figuratiu, i després es van orientar cap a la pintura informalista, que li va revelar l'ampli món de la deformació de la matèria i la llibertat plena d'organitzar formes amb un ric vocabulari pictòric a base de línies rígides, però incisives, contrastos violents de clarobscur i escassa variació cromàtica. Va abandonar posteriorment aquesta intensitat d'expressió per a adoptar una actitud cerebral que el va dur a ocupar un primer lloc entre els seguidors a Espanya de la pintura constructivista. En 1989 va ser nomenat acadèmic corresponent de Sant Carles de València i de San Fernando de Madrid.

Josep Vento. *El viatger*. c. 1984. Serigrafia. 696 x 485 mm. Prompte se li va despertar la seua vocació en entrar en contacte amb altres artistes consagrats, entre aquests, el catedràtic Rafael Pérez Contel, que el va ajudar en la seua carrera. Va ampliar els seus estudis a Madrid amb una beca de la Diputació de València. Va participar en moviments de renovació plàstica de postguerra: cofundador del Grup Z (1948) i també cofundador del Grup Fondo (1960). Partint d'una figuració transgressora i desafiadora amb l'establishment plàstic, el seu estil pictòric va variar al llarg de la seua carrera, tot passant d'un estructuralisme influït per Paul Klee a un neoconstructivisme de grafismes subtils, per a reaccionar posteriorment, a través del grup Fondo, i potenciar el naixement de la Nova Figuració espanyola, de la qual ha sigut un dels seus impulsors i cultivadors més destacats. De 1954 a 1960 va viure a Madrid, on va treballar en diverses pintures murals. Va ser becat per la Fundació March en 1958, participà en la Biennal de Venècia de 1960 i va ser Premi Nacional de Pintura en 1967. Artista d'una forta personalitat, es va sentir decebut per la progressiva mercantilització de l'art, i s'allunyà de la premsa i de les tertúlies i cercles artístics, fins i tot d'exposicions, i es va recloure en el seu món particular fins a desaparèixer de la vida pública.

Joaquim Michavila. *Sense títol*. c. 1976. Serigrafia. 500 x 650 mm. Va ser un dels fundadors, en 1956, del Grup Parpalló. En 1957 va rebre una beca del Ministeri d'Educació per a ampliar estudis a Itàlia. Preocupat per les innovacions artístiques, va ser membre fundador del grup Abans de l'Art, liderat per Aguilera Cerni, en 1968, en què investigà les relacions entre art i ciència. El seu estil va evolucionar durant aquests anys de la figuració al constructivisme, i va treballar en sèries sobre la importància espacial, compositiva i plàstica d'elements com la diagonal. Durant els anys seixanta i setanta es va mantenir fidel a la indagació d'un art geomètric i constructivista. Aquest període l'acosta a l'estudi de la fractura de l'espai mitjançant superfícies planes, sempre sense oblidar el rigor absolut de la composició. En 1978 va iniciar una sèrie, "El llac", a la qual va seguir una altra de menys coneguda, "El riu". Aquesta nova etapa s'ha definit com a abstracció lírica. Centrada en l'abstracció paisatgística del llac de l'Albufera, hi té lloc la conjunció d'una realitat visual regionalista, d'un gènere pictòric clàssic i d'un llenguatge artístic avantguardista.

Hernández Mompó. *Festa en un país*. 1975. Serigrafia. 650 x 500 mm. En la dècada dels cinquanta la seua obra es va centrar bàsicament en la tècnica de l'aiguada i de l'oli sobre paper, amb una temàtica popular d'escenes de carrers i festes populars, que, gradualment, aniria experimentant un procés de dissolució de la forma, que el va portar cap a una pintura abstracta amb suggeriments

figuratiu. Pinta en aquesta època, sobretot, aiguades sobre paper, obres de temàtica popular cada vegada més abstractes. La seua pintura és ja bàsicament informal, gestual, incloent-hi petits signes gràfics, paraules d'un llenguatge privat, superfícies planes i suggeriments figuratiu sobre un fons buit d'espais en blanc, tot utilitzant sempre colors molt lluminosos i saturats, brillants. En els anys setanta va centrar les seues investigacions sobre la llum i el color en el metacrilat.

Arcadi Blasco. *El bou-descapçador de dits decisoris*. 1975. Serigrafia. 500 x 654 (354 x 557) mm. Pioner de l'obra artística realitzada a Espanya amb material ceràmic, el seu estil és dels més personals i innovadors dins d'eixe orbe. Una obra que, en transformar el concepte tradicional ceràmic, dignificava la tasca inventiva vehiculada a través de la matèria expressiva. Així, no tardaren a nàixer els seus "Quadres ceràmics" (1956-1964), immersits en un informalisme de caràcter abstracte i gestual, en què els esmalts de colors són aplicats amb la tècnica del *dripping* ('degoteig'), que utilitza per a deixar constància del gest en l'acte pictòric, alhora que cerca aconseguir determinades qualitats cromàtiques i contrastos matèrics. Aquesta serà l'última sèrie que realitzarà totalment amb esmalts pintats, superfícies brillants i fort cromatisme. Des de 1959 es dedica exclusivament a la ceràmica i realitza murals i peces que transcendeixen la ceràmica utilitària. En 1970 va representar Espanya a la Biennal de Venècia amb exemples de la seua sèrie *Propostes ornamentals*. Va participar en la XXXI Biennal de Venècia, on va tornar a exposar en 1970.

Andreu Alfaro. *Les dones de Pablo*. 1984. Aiguafort. 495 x 379 (290 x 245) mm. Amb una formació artística autodidacta, va ser des de jove un "gran dibuixant" en paraules de Joan Fuster. Va connectar amb els corrents d'avantguarda en 1958, a partir d'un viatge a Brussel·les on assisteix a l'exposició "50 Années d'Art Moderne"; i després d'una curta etapa pictòrica informalista, va investigar en l'àmbit d'allò tridimensional. Va estar influït pels constructivistes Constantin Brancusi i Anton Pevsner. Va formar part del Grup Parpalló des de 1959 fins a la seua dissolució en 1961. La seua obra va aconseguir prompte una considerable implantació internacional –Biennal de São Paulo (1961), Biennal de Venècia (1966), etc. Artista de tendència essencialista, analítica, constructiva i reduccionista, d'ingredients opticolumínics i minimalistes obvis, està considerat l'escultor valencià més important dels anys seixanta i setanta. Va renovar substancialment el convencionalisme escultòric precedent, tot manifestant amb radicalitat una poètica plàstica personal que comportava la utilització de materials nous, d'acord amb l'època industrial. Les seues obres solen estar plenes de matisos, que juguen amb el mòdul, amb la sèrie, amb la llum i amb el color.

Joan Genovés. *La finestra*. 1975. Acrílic sobre llenç. 150 x 135 cm. La seua ferma convicció sobre l'art transformador i compromés amb l'entorn el va portar a formar part de col·lectius molt significatius en el panorama espanyol de postguerra: Els Set (1949), Grup Parpalló (1956) i Fondo (1960). En aquest últim grup, que va comportar nous plantejaments figuratiu enfront de l'informalisme, Genovés va desenvolupar una pintura de caràcter expressionista i provocadora. En la dècada dels seixanta, després d'una breu crisi pictòrica i una relació profunda amb els moviments d'oposició al règim franquista, va començar a plantejar dos temes: l'"individu sol", resolt inicialment com un *collage* en relleu, i la "multitud", tractat amb tints planes i estructures plàstiques d'aspecte cinematogràfic. Aquesta última proposta es va concretar amb el temps en un singular realisme polític de forta denúncia social, confeccionat a partir de la manipulació d'imatges proporcionades pels mitjans de comunicació de masses.

Albert Agulló. *Matadors anònims*. 1975. Pintura a l'oli sobre fusta. 123 x 97 cm. En un temps la seua obra va tenir un segell neofiguratiu i en un altre de posterior majors referències expressives, sense que en cap moment ni allò humà ni allò matèric perden la seua intensitat testimonial ni la seua força poètica. Va ser cofundador del "Grup d'Elx", un dels més importants de l'avantguarda valenciana de la postguerra. Els seus components van ser Albert Agulló, Sixto Marco, Antoni coll i Joan Castejón. En 1980, amb la resta de membres del Grup d'Elx, va fundar a la seua ciutat natal el "Museu d'Art Contemporani".

Anzo. *Aïllament 4*. 1967. Pintura a l'oli sobre llenç. 100 x 81 cm. Amb una pintura adscrita als pressupòsits estètics i tècnics del *pop*, i preocupat per la petitesa i la incomunicació de l'ésser humà en la societat contemporània, que l'uniformitza i l'acosta a una societat alienada, en 1967 va iniciar la seua sèrie "Aïllaments", a manera de reflexió sobre la soledat i la incomunicació de l'individu empetitit enfront d'una societat deshumanitzada per la tècnica; un crit d'alarma enfront dels efectes alienants derivats del progrés industrial i la moderna societat de consum. Va tractar la visió existencialista de l'home urbà davant de la cultura maquinista i el món tecnològic, i el fruit van ser els seus "aïllaments", denunciadors del captiveri interior.

Monjalés. *Els Drets Humans/La Tortura*. 1968. Oli sobre llenç. 195 x 130 cm. Va ser membre dels grups *Art Nou* (1957) i *Parpalló* (1956-1961), exposant a l'Ateneu de Madrid, i del *Moviment Artístic del Mediterrani* (1956-1961). Va participar en la Biennal d'Alexandria de 1959 i en les de Venècia de 1960 i 1976, aquesta última ja des de l'exili a Bogotà. Ha estat reconegut com un dels introductors

de l'informalisme a Espanya i un dels primers practicants de la pintura social. Després d'una etapa figurativa, es va endinsar en l'abstracció amb la utilització de matèria espessa, gruixuda, rugosa, aplicada enèrgicament, tot i mantenint un sentit arquitectural en la seua concepció, fins arribar als seus peculiars "homuncles", cap a 1962, certament expressionistes. La seua trajectòria artística tan fecunda va ser truncada per les pràctiques de la dictadura franquista.

Nàssio. *Sense títol.* 1976. Serigrafia. 500 x 649 (298 x 500) mm. Un dels més conspicus representants de la renovació escultòrica valenciana, des dels anys cinquanta ha realitzat una obra tridimensional d'idiosincràtica factura. Des de la seua assimilació personal de les avantguardes ha configurat un repertori formal de figures esquematitzades, "cubistitzants" i a vegades pròximes a l'abstracció, si bé no perdent l'ordit amb els elements referencials que motiven la seua vena inventiva. Amb el seu "cosmoisme" evoca un univers diferent del convencional, en què dóna cabuda a una nova mitologia formada per éssers en els quals queda acoblat l'orgànic i el geomètric. El seu espai i el seu temps són els d'una operació mental que pot desembocar en la creació d'imatges, en configuracions instal·lades en l'orbe de la forma.

Ripollés. *La pau.* 1984. Serigrafia. 654 x 526 (499 x 389) mm. Artista autodidacta d'àmplia projecció internacional, inventiva i polifacètica, nodreix la seua obra d'elements d'una realitat que ell transmuta, recrea. La seua és una proposta mediterrània, que voreja l'eclecticisme postmodern; una mirada que aposta per la ironia, la picardia i la sorpresa. En plena consonància amb la seua filosofia personal, ha desenvolupat, al llarg d'una dilatada trajectòria, una obra vital, sensitiva i onírica. Obra surrealistent fresca, transgressora de normes i estereotips, que és transsumpte i reflex de les pulsions d'un artista tan fidel a un món viscut i, sobretot, sentit; perquè no en va s'inspira en eixa naturalesa amb la qual estableix una connexió permanent, un univers del qual extrau la força inspiradora que fermentarà els seus impulsos creatius.

Alegre Cremades. *L'home futur.* 1984. Aiguafort i aiguatinta brunyida. 375 x 495 (240 x 310) mm. A partir d'un profund coneixement del dibuix, crea les seues conegudes "màquines psicològiques", on els volums sorgeixen d'un eix central i arriben a superar-lo en nusos bulbosos. La seua obra, que connecta amb el pensament filosòfic de Teilhard de Chardin, se centra en la idea de l'home còsmic i la de l'espai com a lloc de transmissió d'energia espiritual, per a, investigar, després, en la relació entre l'home i l'alienació derivada del maquinisme. Aquesta és la fase de les seues "Presons psicològiques" immerses en l'àmbit de la incomunicació; es tractaria de posar ordre a un suposat caos. Va treballar en el terreny de la pintura figurativa i academicista a la qual va anar dotant d'un to surrealista molt personal, definit com a maquinisme alienant.

Josep Azorín. *L'ala trencada.* c. 1984. Gravats. 645 x 500 (335 x 402) mm. Recorre a la metàfora i al llenguatge simbòlic per a emfatitzar les seues composicions reiteratives en què abunden elements orgànics, com ara torsos, mans i coloms. Dibuixant excepcional d'expressionisme idiosincràtic, les seues temàtiques metafòriques i plasticitat suggeridora conformen una obra d'acció gestual i fluïdesa del traç que porta en si mateix l'aspiració a corporificar-se; estructures tensionals musculars i fragments orgànics dislocats, que plasma en un ambient imaginari, inquietant i misteriós. Dota les seues obres d'un intens contrast que s'estableix, de manera contínua, entre la tensió produïda per un cert dramatism existencial –retingut i profund– i la subtil poeticitat que, abrigant-lo, es desprèn en gradació del conjunt compositiu. Utilitza distints recursos plàstics per la seua determinada manera d'entendre l'art, que el porta a establir un organicisme tensional entre dramatism i poesia, sempre sobre la base d'un llenguatge plàstic singular que realitza tant en dibuix com en pintura i gravat. Li interessa la distribució de volums en l'espai i la utilització de la tècnica del dibuix en el pla. Tot això per a transmetre un sentiment en les formes.

Rafael Armengol. *Ascensió.* 1986. Pintura a l'oli sobre llenç. 130 x 97 cm. L'any 2011 va ser nomenat acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València per la seua trajectòria artística consolidada i per les seues destacades investigacions i experiències en l'àrea dels llenguatges pictòrics. Així mateix han sigut molt apreciades les seues tècniques cromàtiques i l'interès de les seues anàlisis de les imatges dels mitjans de comunicació i de la història de la pintura, recuperades en les seues sèries pictòriques. Un dels autors més característics de les arts plàstiques valencianes contemporànies, a través de totes les etapes que, de forma encadenada, configuren la seua trajectòria pictòrica, ens ha brindat un repertori d'imatges que són fruit directe i explícit de la diàspora, dels encreuaments i intercanvis que la història propicia. Artista compromés amb la realitat que l'envolta, ha anat embastant la seua trajectòria per mitjà de distintes sèries en què el tractament tècnic és diferent i sempre centrat en l'ús del color, però des de la llum. La seua iconografia està considerada una de les més importants i variada de l'actual panorama artístic espanyol. És notòria la seua tendència a la hibridació i la transtextualitat tot mesclant temes i tècniques. Ha passat també pel corrent neorealista i l'hiperrealisme en el context de la cultura dels *mass media* en què ha experimentat sobre la base de la serialitat plàstica, l'art *pop*, l'art cinètic o la fotografia.

Francesc Jarque. *Albalate del Arzobispo*. (Sèrie “Estampes naci-onals”). c. 1972. Quadricromia serigràfica. 960 x 685 (704 x 517) mm. Sempre ha realitzat exposicions atrevides de vegades, algunes fins i tot irreverents, bé jugant amb la ironia o llançant una denúncia. És acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València des de 1998, en el discurs d’ingrés a la qual va dissertar sobre “La pintura i la fotografia, dos mitjans d’expressió”. Per a ell l’important és saber triar el moment per a captar el color adequat. Ha sigut Mestre de Taller de Publicitat a l’Escola d’Arts Aplicades de València. Ha publicat diversos treballs fotogràfics, ha sigut col·laborador de la Gran Enciclopèdia Catalana i autor de la part fotogràfica d’una vintena de llibres, la major part sobre temes valencians, a més de serigrafies, caràtules i discos. En 1981 va rebre el Premi a la Llibertat d’Expressió.

Eva Mus. *Sense títol*. c. 1984. Serigrafia. 499 x 699 mm. Al llarg de distintes etapes pictòriques ha desenvolupat una iconografia gestual de la qual sorgeixen certes al·lusions a la realitat. Són pintures íntimes, contingudes i velades, que tenen quelcom d’eteri en certa manera. Amb suavitat en el tractament, descriu un món envolupant que referencia sempre un entorn, un ambient. La seua obra revela una transmissió d’impulsos a través de grafismes que aporten un cert ritme a la superfície. En la seua temàtica sobre l’estiu, el retrat i el bodegó les seues fruites i cossos ofereixen una sèrie de sensacions que s’uneixen al tractament sensual de l’oli sobre el paper. Pintures de gran sensibilitat i llenguatge depurat. Dins de la seua trajectòria artística es poden observar diferents etapes, des de la figuració fins a l’abstracció, en què utilitza una paleta sense colors cridaners, més aviat neutres, grisos, tènues i mats. Ha buscat la bellesa a través de l’exploració del color, de tal manera que els paisatges resultants del seu idiosincràtic expressionisme abstracte són sobris, suggeridors i porten una gran elegància. Per a ella la imatge hauria de ser un reflex de l’interior. Pensa que “cultivar la mirada és, en definitiva, el que he fet al llarg de la meua vida”.

Equip Crònica. *El lector assegut*. 1979. Serigrafia. 498 x 348 mm. L’Equip Crònica (Rafael Solbes Solbes, València, 1940-1981, i Manuel Valdés Blasco, València, 1942) va ser, sens dubte, una fita fonamental en la renovació pictòrica valenciana dels anys seixanta, des de la seua fundació en 1964. També va formar part del grup en el moment de la seua germinació, si bé se’n va deslligar poc després, el pintor Joan Antoni Toledo. Va sorgir a partir de les propostes teòriques de Tomàs Llorens i es va desenvolupar durant l’últim període del franquisme i la transició cap a la democràcia. Van rebutjar els pressupòsits de l’informalisme i de l’expressionisme abstracte, i van abordar una obra de caràcter crític, de reportatge o crònica de la realitat social i política. Van denunciar la realitat del seu temps i van transmetre un missatge de compromís politicosocial i de qualitat artística. Van utilitzar imatges conegudes per a realitzar pintures, fotos, cartells o *collages*, en els quals reflexionen sobre el llenguatge pictòric i els gèneres. També van prendre imatges de la història de l’art. Molts dels seus temes es van inspirar en la pintura espanyola del Segle d’Or, però estan inserits en la societat contemporània. Es van apartar de l’art informal per a conrear una pintura figurativa dins de la tendència *Pop Art*, que analitzava críticament la situació política d’Espanya i la història de l’art.

Equip Realitat. *Reconeixement del cadàver de Calvo Sotelo pel jutge de guàrdia i el metge forense al cementeri de La Almudena de Madrid al juliol del 36*. 1974. (Sèrie “Gestes bèl·liques. Quadres d’història”). Oli sobre llenç. 140 x 140 cm. L’Equip Realitat va estar format per Jorge Ballester i Joan Cardells en 1966, va tenir una duració de 10 anys i es va dissoldre en 1976. La crítica va denominar aquesta tendència com a “nova figuració”, la qual s’inspira en el *Pop Art* més americà, però sense banalitzar la imatge, sinó tot al contrari: l’obra destaca per tenir un compromís polític que la dota d’un missatge de denúncia la societat de consum. Va apostar per aquest moviment per a criticar el règim franquista del moment i al mateix temps connectar amb el poble. Deien: “El que ens interessa no és la realitat, sinó la seua imatge”; i, per això, van prendre com a referència per a les seues obres imatges tretes de revistes, anuncis o catàlegs. Han sigut definits com uns pintors radicals, per la seua renúncia a l’autoria, postular el treball en equip i abordar la crítica social des del compromís polític.

Jordi Ballester. *Al voltant’ d’un bodegó de Braque*. 1982. Serigrafia. 695 x 492 mm. En 1966 va fundar a la seua ciutat natal, juntament amb Joan Cardells, l’Equip Realitat. Mai no va abandonar els seus pinzells ni la seua ideologia esquerrana. Era un pintor clandestí, un exiliat del mercat de l’art que avorria. Un mercat que, paradoxalment, no ha deixat de revalorar en els últims anys la irada creativitat de l’Equip Realitat. De forta personalitat, va defensar el compromís del creador. “M’agrada pintar, però no ser pintor. Els condicionaments del mercat rebaixen les virtuts d’una obra perquè sempre s’enfoca a la venda i a l’èxit, que són dues paraules que em provoquen rebuig. L’èxit i la fama fan a la gent estúpida i al producte, també”. Fins a l’últim moment va lamentar la pèrdua de consciència de l’artista.

Jordi Teixidor. *Sense títol*. 1975. Serigrafia. 655 x 500 (463 x 335) mm. Va anar concretant una pintura de colors austers aplicats amb una pinzellada molt peculiar. La seua estada a Nova York ei va conduir a realitzar obres d’estructura més oberta i cromatisme de major intensitat, que enllaçaven amb els llenguatges abstractes d’aquells pintors. En 1975 entra en contacte amb el grup de la revista

Trama, que representa la tendència *Supports-surfaces* a Espanya, promoguda per teòrics i pintors francesos. Va participar a la Biennial de Venècia de 1976. Amb la seua abstracció reflexiva (“El més difícil és llevar tot el que sobra en la pintura”), actualment és un dels protagonistes principals a Espanya de la nova abstracció. La seua pintura, allunyada de qualsevol pretext, és cada vegada més essencialista, ascètica i exquisida. La seua poètica pictòrica, expressada per mitjà del color, ha aconseguit uns alts nivells de lirisme, i està relacionada estretament amb la música i la poesia, i amb el ritme de l’escriptura.

Manuel Boix. *Sense títol.* 1978. Serigrafia. 650 x 500 mm. El seu treball se singularitza prompte i comença a destacar per la creació d’uns referents poètics molt personals, amb propostes realistes i simbòliques. Se’l pot considerar un dels impulsors del Nou Realisme a Espanya en els anys 1960. Posteriorment, ha evolucionat cap a un estil personal en què es distingeixen diverses etapes successives, en les quals, sense ruptures aparents, ha creat una imatgeria compromesa amb la seua realitat circumdant. A partir d’ací, introduint elements emparentats amb l’expressionisme i el *pop*, ha realitzat obres de caràcter més intimista, que retraten ambients tancats, en què es repeteix la presència del factor temps, ja siga per mitjà de l’ús de vells retrats o mostrant el deteriorament dels objectes, tot recuperant i reconstruint la història i el llegat popular.

Joan Ramos. *Chantal.* 1984. Aiguafort. 245 x 245 mm. Resident a Xàtiva, amb l’evolució de la seua obra en constant aprenentatge ha desenvolupat un llenguatge expressionista característic. De formació autodidacta, la seua inquietud pel món de l’art el va dur a investigar en diferents camps dins d’aquesta àmplia disciplina. La seua pintura va començar a reflectir un món d’éssers marginats, el seu dolor, neguit, soledat i desamparança. Des de l’entossudiment a transgredir les pautes de la representació, la seua obra escultòrica –igual que la dibuixística i pictòrica– procedeix a l’estratègia de contrastos, deformacions i expressivitats enllaçades. És un creador amb una obra vertaderament original, pròpia i diferenciada.

Yturalde. *Sense títol.* 1982. Serigrafia. 692 x 492 mm. D’un informalisme matèric va evolucionar cap a l’abstracció geomètrica vinculada a l’*op art*, influït per Vasarely, els espacialistes italians i el constructivisme. Va ser membre fundador, en 1968, del grup liderat per Aguilera Cerní, “Abans de l’Art”, i va realitzar els seus primers treballs cinètics estudiant les relacions entre llum i moviment. El seu programa elaborat amb ordinadors va rebre el nom de “Figures Impossibles”. Va participar en la Biennial de Venècia de 1978. La seua obra respon als paràmetres relacionals entre llum i moviment, art i matemàtica, astronomia i poesia mística. En la seua sinapsi inventiva constructivista –de profund contingut antropològic, i fins i tot ontològic–, ens trasllada als seus llinars de consciència interactius, transsumpte que són del seu inveterat –amb tints espiritualistes– transcendentalisme còsmic.

Rafael Calduch. *Sense títol.* 1976. (Sèrie “El mur”). Tècnica mixta sobre llenç. 75 x 75 cm. En la dècada dels setanta va pertànyer als grups *Ara* i *Bulto*. Actualment és catedràtic emèrit en la Facultat de Belles Arts de Sant Carles (Universitat Politècnica de València). El seu estil ha anat evolucionant amb els anys, des d’una estètica amb marcats referents figuratius fins a la pèrdua quasi total del referent. Des dels seus treballs artístics a la València de la Transició, dotats de sentit social, la seua obra ha evolucionat cap a un informalisme minimalista, en què mostra l’essència de la matèria i el color, fet que ha comportat el seu reconeixement internacional.

Ramón de Soto. *Sense títol.* 1981. Aiguafort. 697 x 492 (292 x 200) mm. La seua orientació experimentadora va quedar de manifest en 1968 en el context de les experiències òptiques-perceptives-estructurals que van configurar el grup “Abans de l’Art”. Posteriorment va iniciar una via renovadora introduint referències a configuracions naturals. Van ser trets definitoris de la seua escultura: la racionalitat constructivista, el figurativisme esquemàtic, les referències a la fecunditat i l’expressionisme tensional. Va ser vicepresident del Consell Valencià de Cultura de la Generalitat Valenciana i va rebre en 2011 la Distinció de la Generalitat Valenciana al Mèrit Cultural.

Antoni Miró. *Donamòbil i alcalde.* 1988-1989. (Sèrie “Pinteu pintura”). Acrílic sobre fusta. 100 x 100 cm. El seu interès pel tema social el va conduir a un neofigurativisme, amb un missatge de crítica i denúncia que, en els anys setanta, es va identificar plenament amb el moviment artístic “Crònica de la realitat”, inscrit en els corrents internacionals del *pop-art* i del realisme, que prengué com a punt de partida les imatges propagandístiques de la nostra societat industrial i els codis lingüístics utilitzats pels mitjans de comunicació de masses. Les distintes èpoques o sèries de la seua obra rebutgen qualsevol tipus d’opressió i clamen per la llibertat i per la solidaritat humanes. Compromés amb el seu llenguatge plàstic personal, ens ha forçat a una reflexió crítica i denunciadora en clau d’estètica moral.

Joan Castejón. *Personatge reduït pels seues pròpies gestes.* 1975. Oli sobre llenç. 116 x 89 cm. Està considerat un dels màxims representants del realisme social durant la renovació plàstica espanyola de postguerra. Cofundador del “Grup d’Elx”, destaca el seu treball sobre el cos, l’estudi expressionista, hiperrealista i fins i tot surrealista del nu en una anatomia esqueixada, descomposta i recomposta per distints mitjans, contraposada a allò animal o fragmentada en operacions metonímiques que converteixen el cos en símbol de

la violència i el deteriorament. Un aspecte que sobreix en la seua obra és el domini excepcional del dibuix; una mestria palpable també en la seua pintura. És un dels pocs gravadors que domina el gravat a mitja tinta.

Artur Heras. *Pren-pastís.* 1970. Acrílic sobre llenç. 130 x 150 cm. Va investigar el llenguatge del *pop-art*, del qual és considerat precursor a Espanya, tot aproximant-se primerament a l'hiperrealisme i, després, a l'expressionisme, treballant amb el *collage* i l'acoblament de fotografies i objectes en els seus quadres i escultures, a la recerca d'allò expressiu i simbòlic i amb un marcat component crític. Entre 1980 i 1995 va ser director de la Sala Parpalló, on va tenir un paper fonamental en el desenvolupament del panorama artístic valencià. En 1993 va obtenir el premi "Alfons Roig" concedit per la Diputació de València. Un dels creadors pioners del "mestissatge" artístic, fent gala de versatilitat icònica, enginy i subtileza estratègica ens ha estat sorprenent amb la seua peculiar "traducció" de la sensibilitat estètica de la seua època.

Pilar Dolz. *Progrés.* 1984. Aiguafort i aiguatinta. 495 x 381 (255 x 245) mm. La seua temàtica artística se centra en una figuració personal sobre aspectes de la naturalesa, especialment en herbes i pedres, dins d'un entorn abstracte. Domina la gran varietat de tècniques del gravat, com ara la litografia, serigrafia, calcografia, xilografia, aiguaforts, etc. Li ha interessat l'acumulació de textures i l'assoliment de transparències, obtingudes per una estudiada aplicació del color. Les qualitats són obtingudes unes vegades per les viscositats de les tintes i unes altres per la tècnica aplicada.

Rosa Torres. *Palmeres.* c. 1981. Serigrafia. 494 x 637 (480 x 597) mm. En 1982 va representar Espanya a la Biennal de Venècia. En la seua obra destaca com a tema el paisatge. Aquest va ser abordat en els seus primers anys mitjançant un procediment pictòric que s'acostava a l'abstracció gestual per anar evolucionant cap a una major síntesi, després d'un procés de reducció de qualsevol element anecdòtic i substituint la pinzellada gestual per la disposició del color en grans plans. Ha dut a terme una investigació del paisatge mitjançant un treball de síntesi i de condensació d'emocions en les seues formes i colors. En la seua obra pictòrica la geografia valenciana entronca amb la pintura de Cézanne i aconsegueix traure l'ànima de la natura. Al llarg de la seua trajectòria poden apreciar-se canvis en l'estil, que ha evolucionat cap a un ús de colors més càlids i intensos, que plasma en el llenç amb un traç cada vegada més orgànic.

Miguel Ángel Ríos. *Sense títol.* 1984. Serigrafia. 696 x 495 mm. En 1970 va inaugurar la seua primera exposició individual a la Sala Mateu de València. Va ser pensionat de Gravats de la Diputació de València (1983-1984). Va participar en els cursos internacionals de calcografia i xilografia a l'Istituto Estatale de Arte de Urbino (Itàlia), de 1981 a 1983. Ha dut a terme una experimentació contínua en el camp dels procediments tècnics i mecànics del gravat. Va portar a cap una proposta pictòrica personal a través del gravat, que va denominar "pictogravats": obres compostes per plans i gestos expressius, formes, traços i signes de forta empremta plàstica dels quals se serveix per a equilibrar un cromatisme viu i enèrgic, altament estètic. Catedràtic de Dibuix a la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València, té una intensa experiència en l'àmbit del gravat i posseeix un vessant pictòric on mostra una decidida orientació sintètica mitjançant encunyaments expressius portadors d'ofici, qualitat i elegància.

Carme Calvo. *Van Gogh.* 1983. Serigrafia. 765 x 572 (670 x 475) mm. El pinzell que va utilitzar en el començament de la seua aventura creadora, allà pels primers anys setanta, prompte va deixar de servir-li. El fang va substituir la pasta pictòrica per crear un vocabulari personal amb què escriure els seus quadres. La seua obra representa una ruptura respecte d'una entesa convencional de la pintura. I esquerda una altra concepció comuna: la de la delimitació entre els gèneres artístics. Mitjançant l'encunyació del seu llenguatge peculiar, ens ha situat, progressivament, de les seues cal·ligrafies tridimensionals a l'obstinació per salvar de l'oblit eixos "fòssils" –objectes es-cultòrics, per si mateixos–, en un procés de trànsit de la ficció a la realitat. Ha representat Espanya a la Biennal d'Art de Venècia de 1997.

Martín Caballero. *Els enamorats.* 1987. Acrílic sobre llenç. 180 x 150 cm. Es va donar a conèixer en la segona meitat dels anys setanta amb pintures neofiguratives de marcada intenció crítica i gran originalitat compositiva. Va obtenir el premi "Alfons Roig" de la Diputació de València en 1981. L'ús de l'acrílic en capes fines li va permetre establir en plans superposats una trama narrativa i dialèctica plena de sentit –íntim i social–, amb senyals irònics i simbolismes de múltiple interpretació. La seua mirada àcida i les seues reflexions iròniques van ser plasmades amb mestria sobre el llenç. Destaca la seua producció pictòrica dels anys setanta, vuitanta i noranta, en què es reflecteix el seu peculiar expressionisme crític.

Carme Grau. *La presó.* 1988. Tècnica mixta, talla i acoblament sobre fusta. 122 x 99,5 cm. Va rebre la Beca "Alfons Roig" de la Diputació de València (1984). Catedràtica de Pintura de la Facultat de Belles Arts de València, és una artista de dilatada carrera amb una referència constant al dibuix. A partir de la investigació de materials (fustes, teixits, papers), la seua labor creativa s'ha desenvolupat en un camp informalista sobre el qual actuen inquietuds matèriques, dins d'una valoració de l'espai, amb presència de formes simbòliques i cal·ligràfiques. El mecanisme plàstic de la seua semàntica pictòrica funciona entre allò sígnic i allò gestual, atesa l'existència d'un gra-

fisme autònom a mitjan camí entre l'automatisme i l'execució controlada. Ha sigut en tots els seus treballs minuciosa en el tractament, perquè entén que són els petits elements els que finalment conformen l'obra. Per mitjà de la matèria (amb textures, amb imbricacions de teles, aspres i superposades, conceptuals i minimalistes a vegades) narra històries, rememora temps passats, potser paral·lels a la seua història pròpia o ironitza en plantejar situacions o realitzar al·legories.

Horaci Silva. *Sense títol*. 1982. Aiguafort il·luminat a mà. 490 x 690 (340 x 490) mm. Catedràtic de Pintura a la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València. En 1981 va dur a terme una forta ruptura, motivada pel desig de moure's en una plàstica més alliberada. D'aleshores ençà i fins a 1985, va canviar tota la seua concepció pictòrica i es va iniciar en un altre llenguatge, molt diferent del que ens havia acostumat; una dicció d'accent expressionista, on el gest i el moviment adquirien tota la seua dimensió protagonista, amb evocacions dels universos cubistes i futuristes. Dins d'aquest gir, d'un cromatisme auster i de tons freds, va passar a una explosió colorista de gamma més càlida. Des d'aleshores, no ha cessat en el seu afany, amb una formulació innovadora en què (independentment de l'atmosfera cromàtica, la qual s'ha sotmés a distintes variacions fins aconseguir-ne una de més personal, en què es troba més còmode), els elements formals s'instal·len en el quadre amb una autonomia només superada per articulacions de tensions, la qual possibilita un dinamisme, una vitalitat, capaç de sostenir la unitat de l'obra.

Giménez de Haro. *Avió de paper tres ratlles*. 1984. Aiguafort. 489 x 385 (245 x 185) mm. Va obtenir la beca "Alfons Roig" de la Diputació de València (1983). Artista multidisciplinari, adscrit a la generació valenciana dels anys vuitanta, la seua obra es caracteritza per un expressionisme figuratiu en què el gest es genera per mitjà dels materials elegits per a la realització del quadre: pintura, paper, cartó i altres objectes. Aliant el factor lúdic i emocional amb la simbologia infantil i la fabulació mística, el conjunt de la seua obra representa l'exercici de nombroses variacions plàstiques sobre un mateix tema. Una altra faceta seua ha sigut la il·lustració de textos, mentre que la seua obra ha anat evolucionant tant en el concepte com en el desenvolupament de tècniques i materials.

Josep Morea. *La peixera*. 1981. Aiguafort. 691 x 492 (370 x 266) mm. Artista autodidacta, es va iniciar en la pintura en 1972, tot evocant la presència d'objectes i éssers quotidians dins de l'àmbit rural i del còmic *underground*, la cultura *rock* i el cinema d'animació. En aquesta primera etapa va practicar una gestualitat controlada, "geometrilitzant" la imatge i emprant uns colors forts i transparents, transsumpte de vivències pròpies senzilles de la realitat de l'entorn. Es va introduir, a continuació, en un estil personal transavantguardista i va fer incursions en les estètiques del *techno* i d'allò "carrincló", experimentant variacions en el color. En 1981 va obtenir la Beca de la Casa Velázquez de l'Ajuntament de València. Un dels representants principals de la renovació pictòrica valenciana dels anys vuitanta, cal destacar-ne el seu esforç antimimètic, renovant-se constantment, i fins i tot basculant sovint d'un estil a un altre, la qual cosa complica la comprensió de la seua evolució, per a la qual cosa es recorre només a l'ordenació cronològica.

Adrià Pina. *Sèrie reclams*. 1984. Aiguafort. 485 x 386 (290 x 245) mm. A mitjan dels setanta la seua obra es va desenvolupar pròxima al realisme crític i de tints marcadament ecologistes, de forta reivindicació sociopolítica. En la seua trajectòria es mantenen les constants de l'excel·lència en el dibuix i en la materialització. Emprant elements procedents de la cultura de masses, juga amb la ironia en un to descontextualitzador, transgredeix l'ortodòxia de certes imatges que formen part de la història de l'art, i fa gala d'una voluntat de dimensionar la quotidianitat i les coses que se solen minimitzar, com el món de la infantesa.

Joan Verdú. *Cap i cua*. 1984. Aiguafort I gofrat. 490 x 382 (260 x 224) mm. La seua obra artística té com a referents, específicament citats per ell, Goya, John Heartfield i Grosz, encara que es podrien afegir altres noms com els de Max Ernst i Andy Warhol. «Sóc i em sent fill del pop i nét del surrealisme». La seua mirada sobre l'ofici propi és descarada per antiacadèmica, i apassionada per visceral. Sent debilitat pel còmic i el disseny de cartells, la fotocomposició, el dibuix, el *collage* o els nous materials. La seua obra és portadora d'un llenguatge particular no exempt de vocació crítica.

Enric Solbes. *Sense títol* (Sèrie "Màcula"). 1987. Oli sobre llenç. 61 x 50 cm. En el camp de la pintura la seua obra s'emmarca dins de les noves tendències del realisme que van tenir lloc a partir dels anys seixanta. El seu estil va evolucionar cap a un llenguatge sintètic i estilitzat, de vegades amb composicions geomètriques, recursos icònics i simbolistes. També va rebre els premis del Ministeri de Cultura als millors llibres editats en 1991 per *La impremta valenciana* i *Les vistes valencianes de Antonie d'Anthonie van der Wijngaerde, 1563*; i els de la Generalitat Valenciana per *València, veïns i visitants* (1999), *Espais Naturals. Terres interiors valencianes* (2001), *València-cinema* (2001) i *Almansa 1707, després de la batalla* (2007).

JOAN ÀNGEL BLASCO CARRASCOSA

Catedràtic d'Història de l'Art. Universitat Politècnica de València. Comissari de l'exposició.

ARTISTES

R E L A C I Ó D ' A R T I S T E S

Josep Renau

Rafael Pérez Contel

Salvador Sòria

Sixto Marco

Jacinta Gil

Amadeu Gabino

Eusebi Sempere

Ricard Zamorano

Manuel Gil

Custodi Marco

Josep Vento

Joaquim Michavila

Manuel Hernàndez Mompó

Arcadi Blasco

Andreu Alfaro

Joan Genovés

Albert Agulló

Anzo

Monjalés

Nàssio Bayarri

Ripollés

Alegre Cremades

Josep Díaz Azorín

Rafael Armengol

Francesc Jarque

Eva Mus

Equip Crònica

Equip Realitat

Jordi Ballester

Jordi Teixidor

Manuel Boix

Joan Ramos

Yturralde

Rafael Calduch

Ramón de Soto

Antoni Miró

Castejón

Artur Heras

Pilar Dolz

Rosa Torres

Miquel Àngel Ríos

Carme Calvo

Martín Caballero

Carme Grau

Horaci Silva

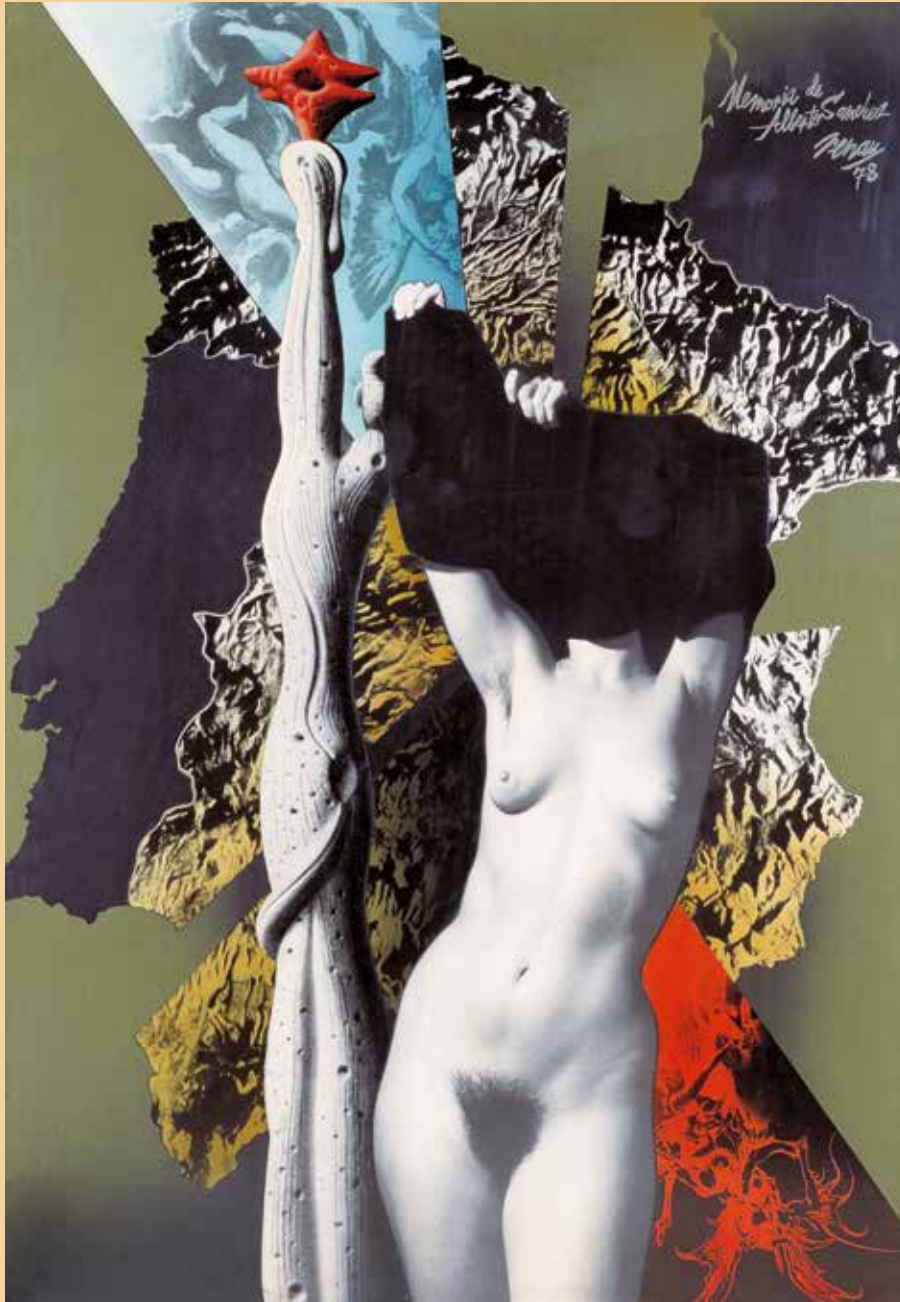
Giménez de Haro

Morea

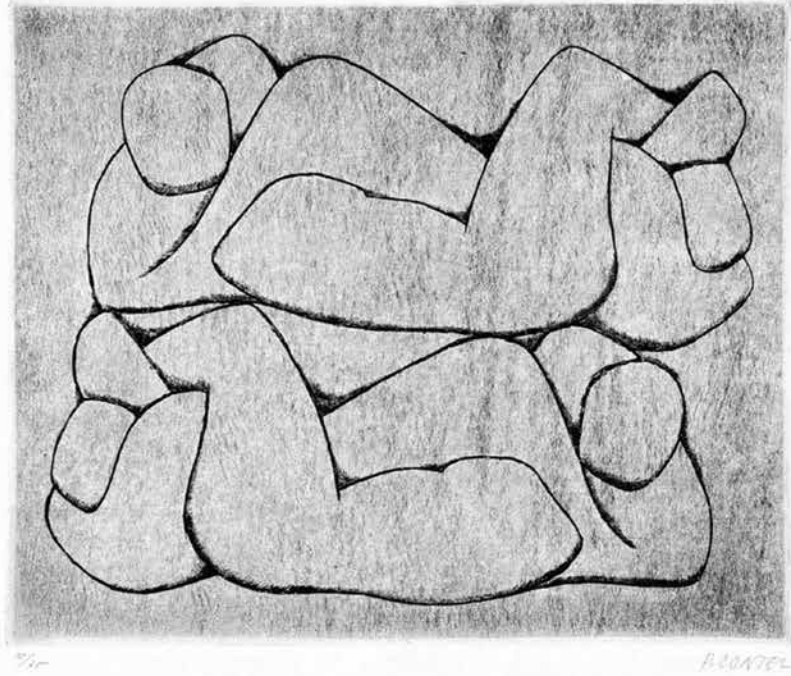
Adrià Pina

Joan Verdú

Enric Solbes

Josep RENAU, Memòria d'Albert Sánchez, 1978 (Fotomuntatge i pintura sobre taula, 88 x 60,5 cm)

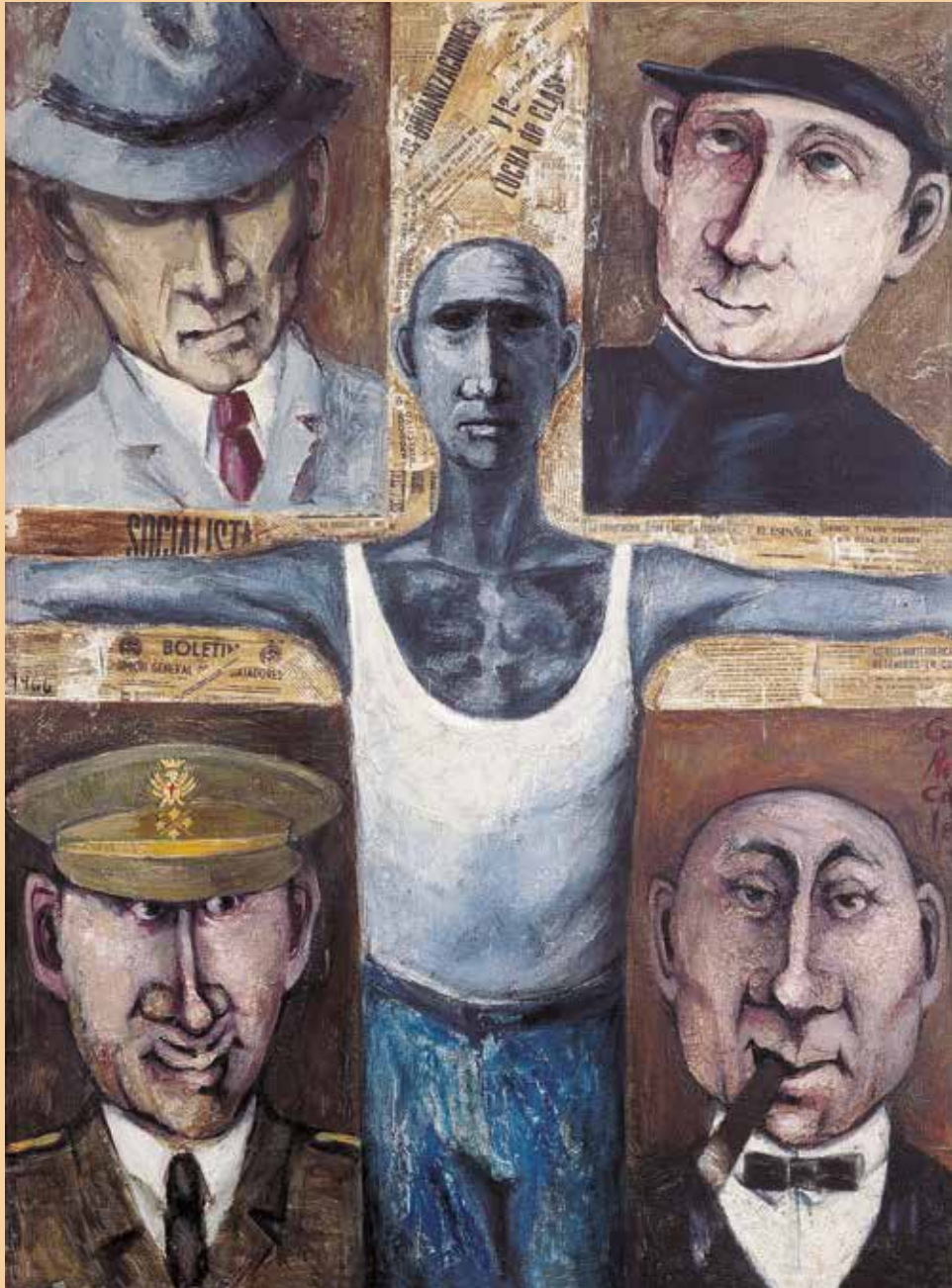
Rafael PÉREZ CONTEL, Còpula doble, 1984 (Gravat, 381 x 490 (240 x 290) mm)

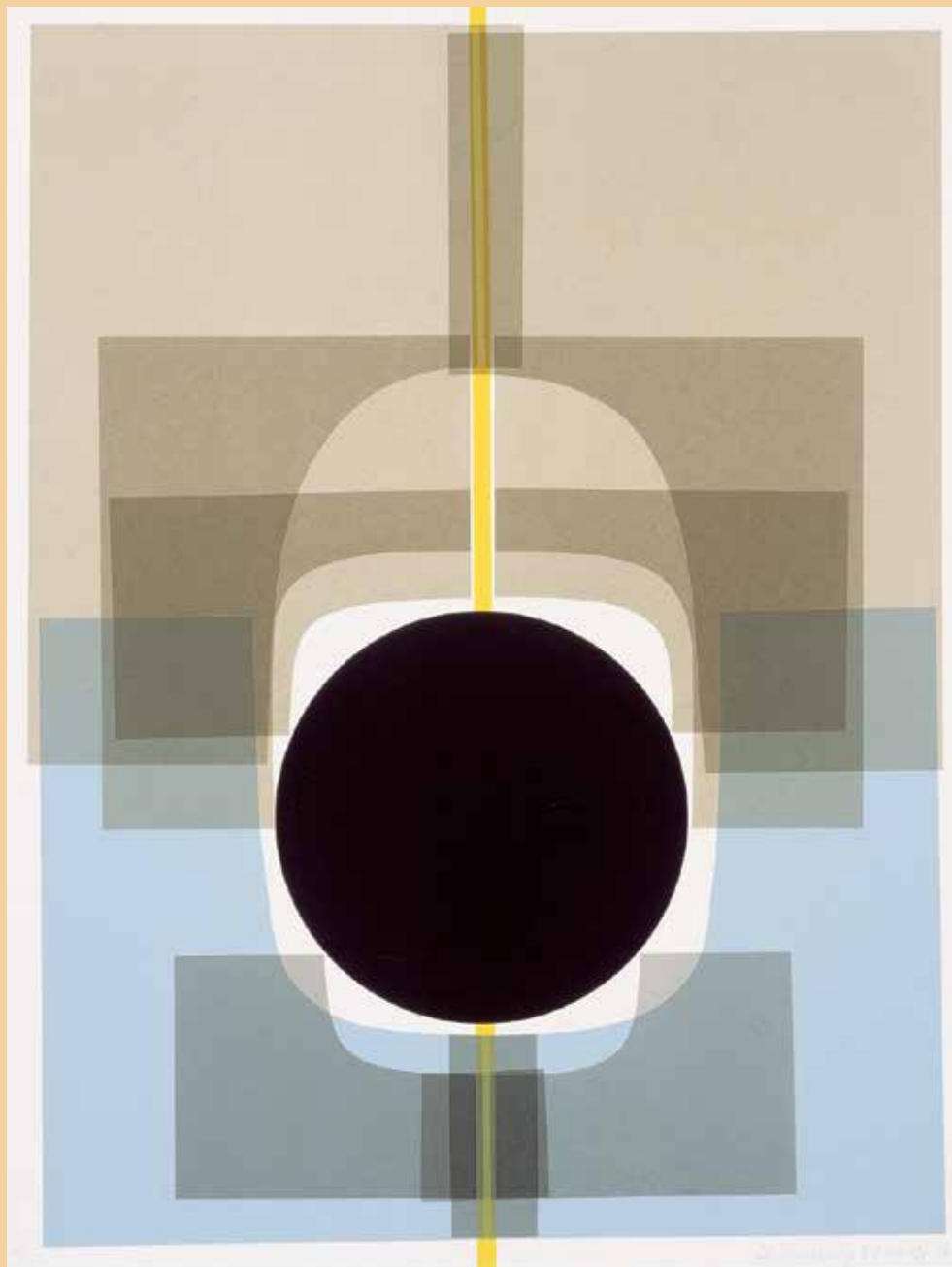
Salvador SÒRIA, Sense títol, 1978 (Serigrafia amb perforació de l'artista, 650 x 500 mm)

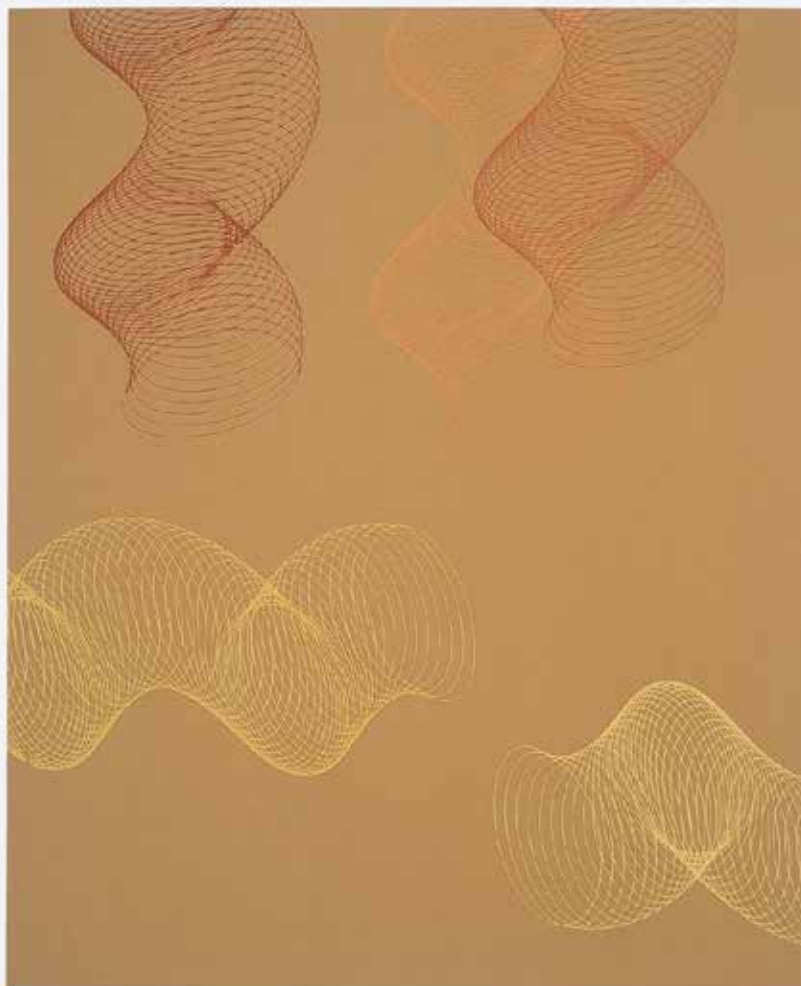
SIXTO Marco, Jo mateix, 1977 (Oli sobre taula, 55,5 x 45,5 cm)

Jacinta GIL, Crucifixió, 1966 (Oli sobre tablex y collage, 134 x 100 cm)

Amadeu GABINO, Sense títol, 1978 (Serigrafia, 648 x 498 mm)

Eusebi SEMPERE, Serpentin 2, 1975 (Serigrafia, 654 x 500 (492 x 402) mm)

Per Josep Maria Gual i Feliu
mestre de la impremta de la
Catalunya i de la
en la impremta de
Ricard Zamorano

Ricard ZAMORANO, Sense títol (Aiguaforta i aiguatinta, 450 x 637 (285 x 390) mm)

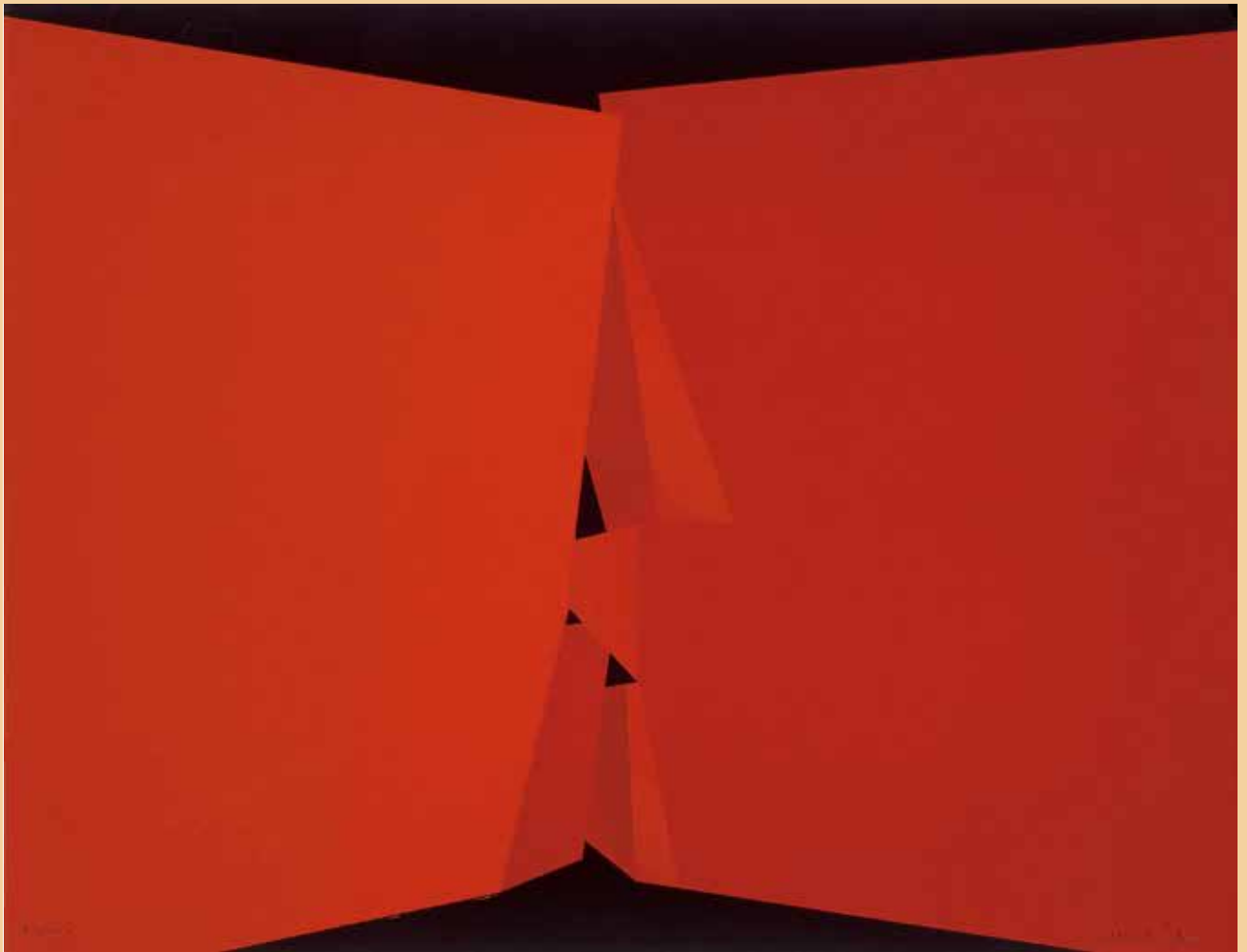
Manolo GIL, Adam i Eva, c. 1954 (Aiguaforta, 533 x 425 (245 x 160) mm)

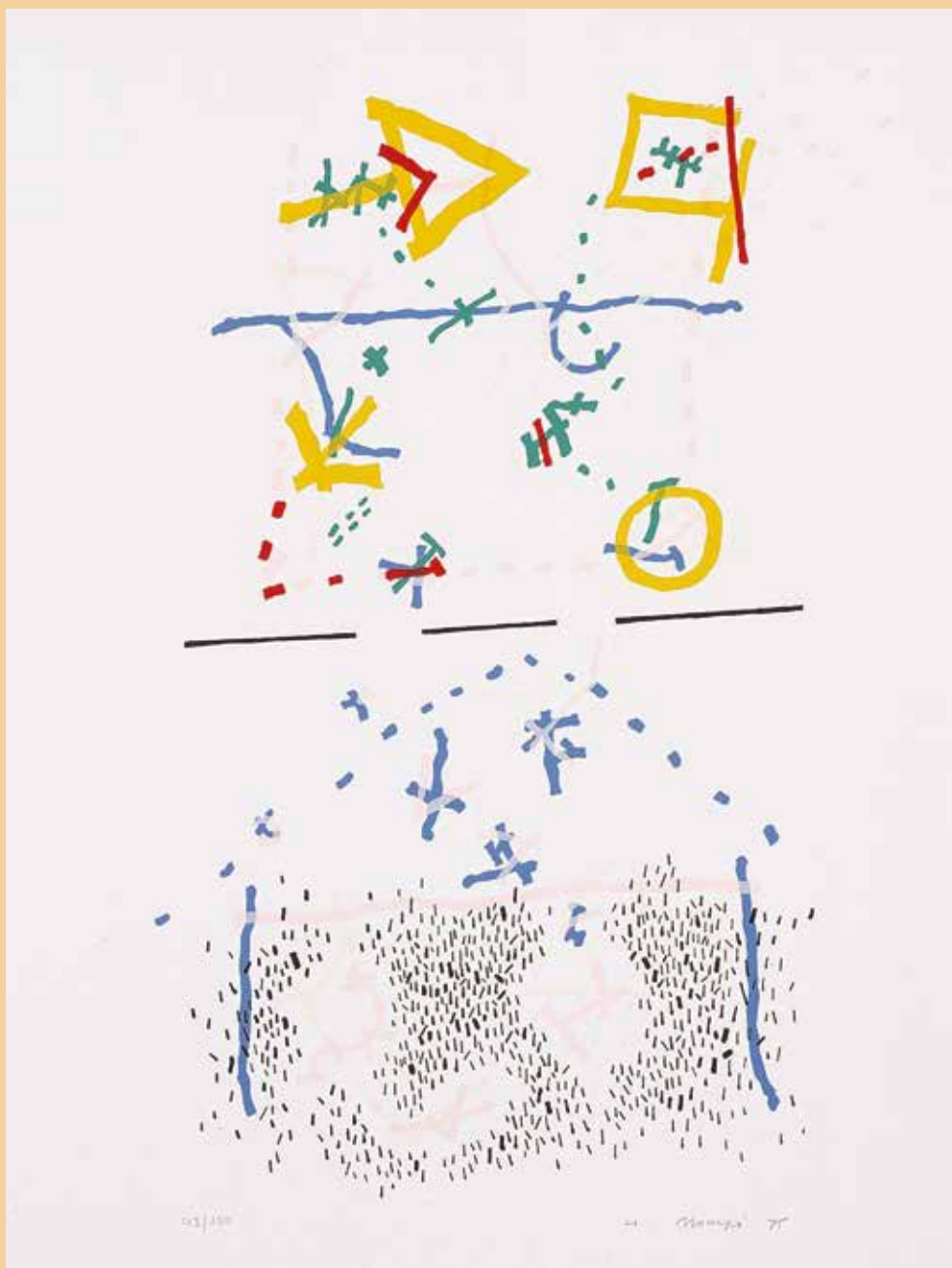
Custodio MARCO, Sense títol, 1976 (Serigrafia, 500 x 600 (344 x 453) mm)

Josep VENTO, El viatger, c. 1984 (Serigrafia, 696 x 485 mm)

Joaquim MICHAVILA, Sense títol, c. 1976 (Serigrafia, 500 x 650 mm)

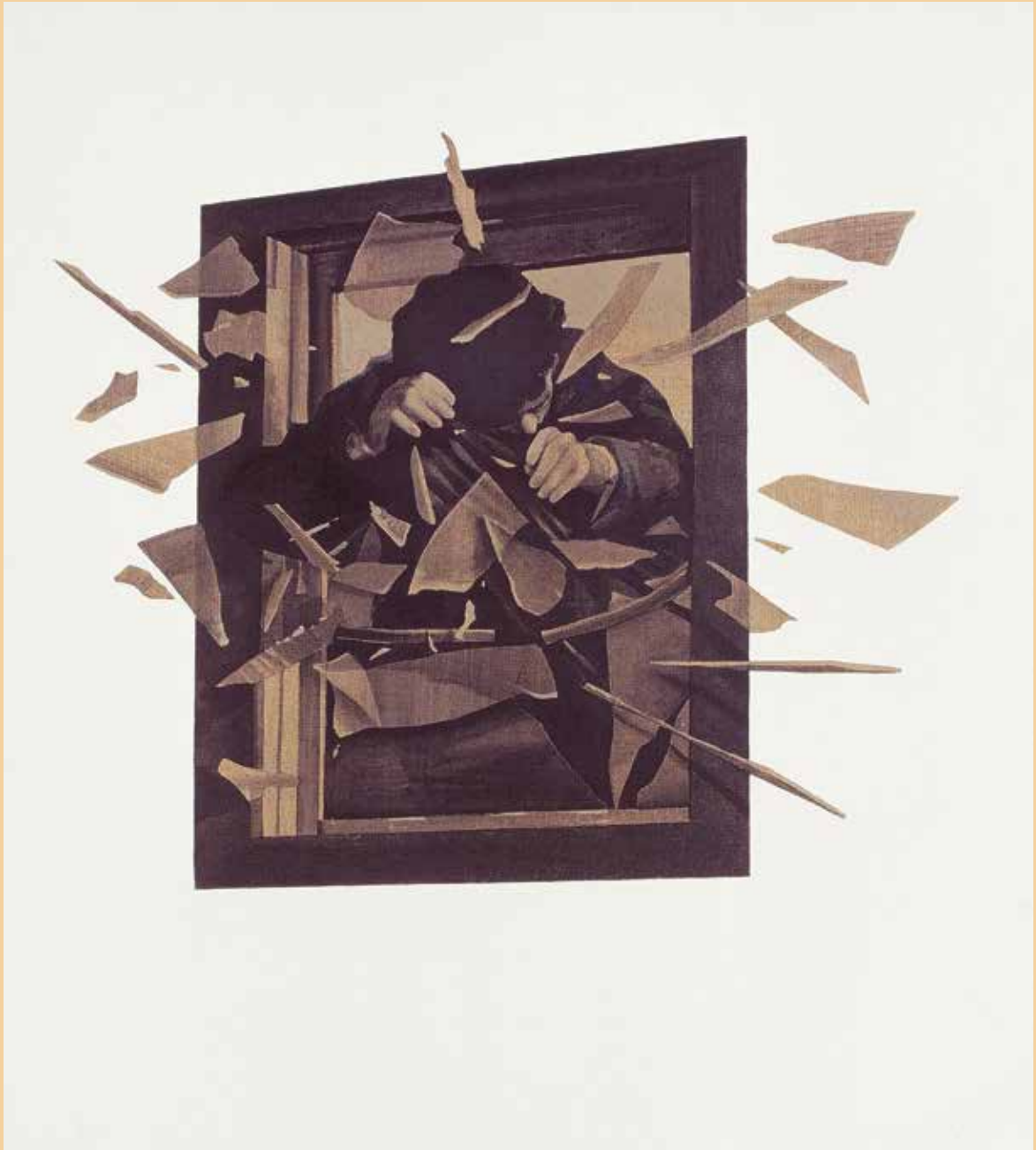
Manuel HERNÁNDEZ MOMPÓ, Festa a un país, 1975 (Serigrafia, 650 x 500 mm)

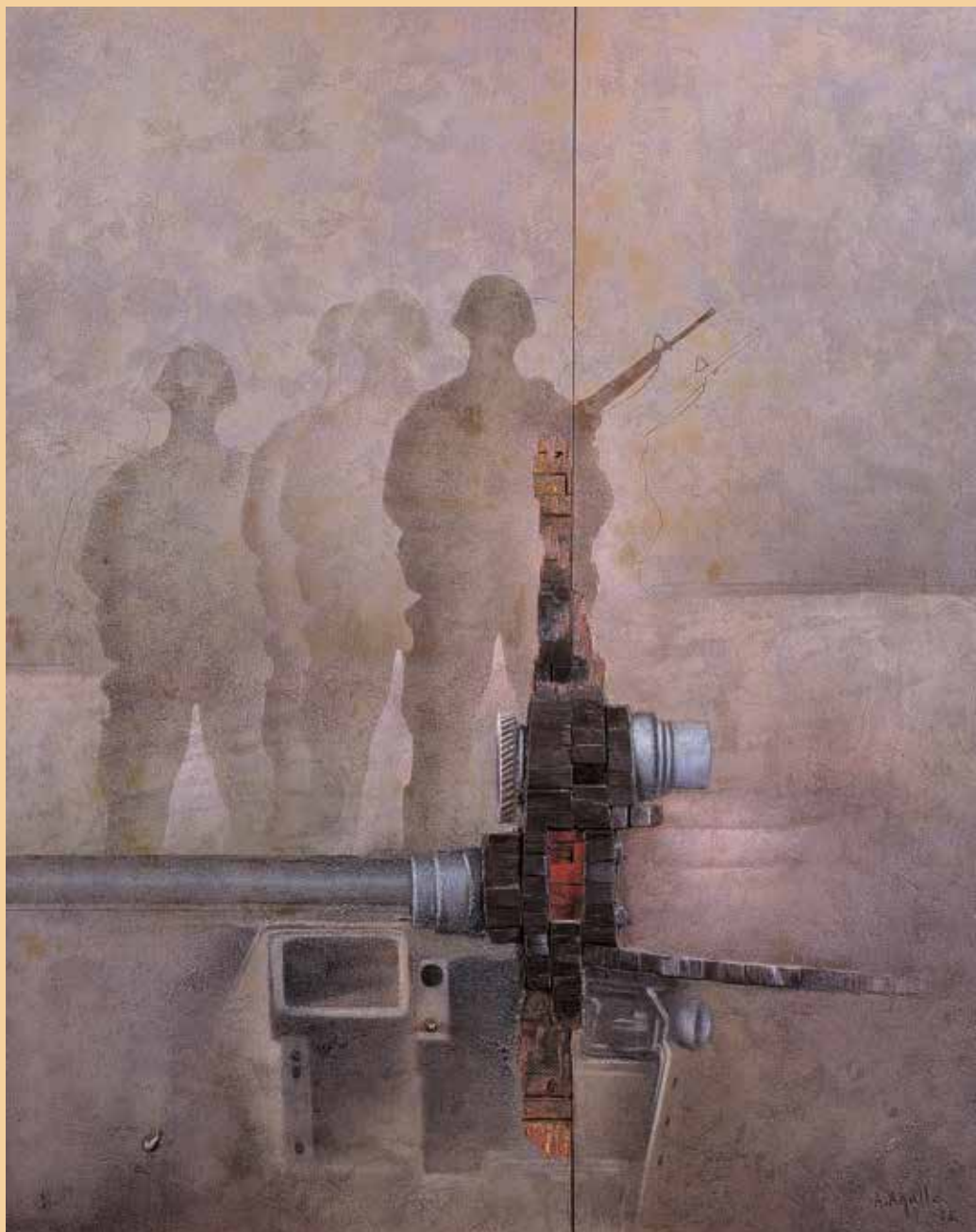
Arcadi BLASCO, El bou-descaçador de dits decisoris, 1975 (Serigrafia, 500 x 654 (354 x 557) mm)

Andreu ALFARO, Les dones de Pablo, 1984 (Gravat, 495 x 379 (290 x 245) mm)

Joan GENOVÉS, La finestra, 1975 (Acrílic sobre llenç, 150 x 135 cm)

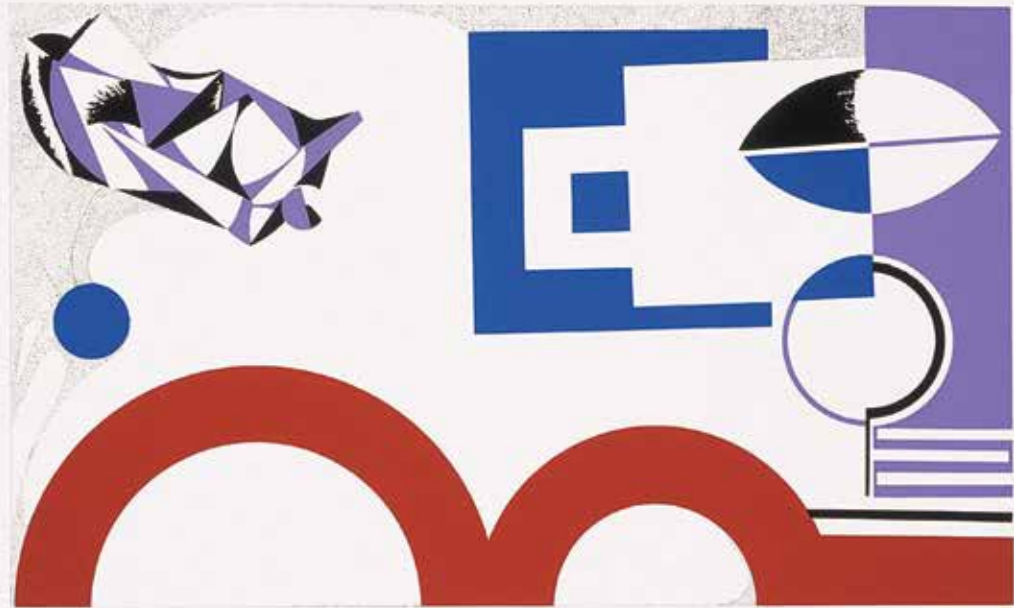
Albert AGULLÓ, Matadors anònims, 1975 (Oli sobre fusta, 123 x 97 cm)

ANZO [Josep Iranzo Almonacid], Aïllament 4, 1967 (Oli sobre llenç, 100 x 81 cm)

MONJALÉS [Josep Soler Vidal], Els drets humans / La tortura, 1968 (Oli sobre llenç, 195 x 130 cm)

NASSIO BAYARRI, Sense títol (Serigrafia, 500 x 649 (298 x 500) mm)

Joan RIPOLLÉS, La pau, 1984 (Serigrafía, 654 x 526 (499 x 389) mm)

Antoni ALEGRE CREMADES, L'home futur, 1984 (Gravat, 375 x 495 (240 x 310) mm)

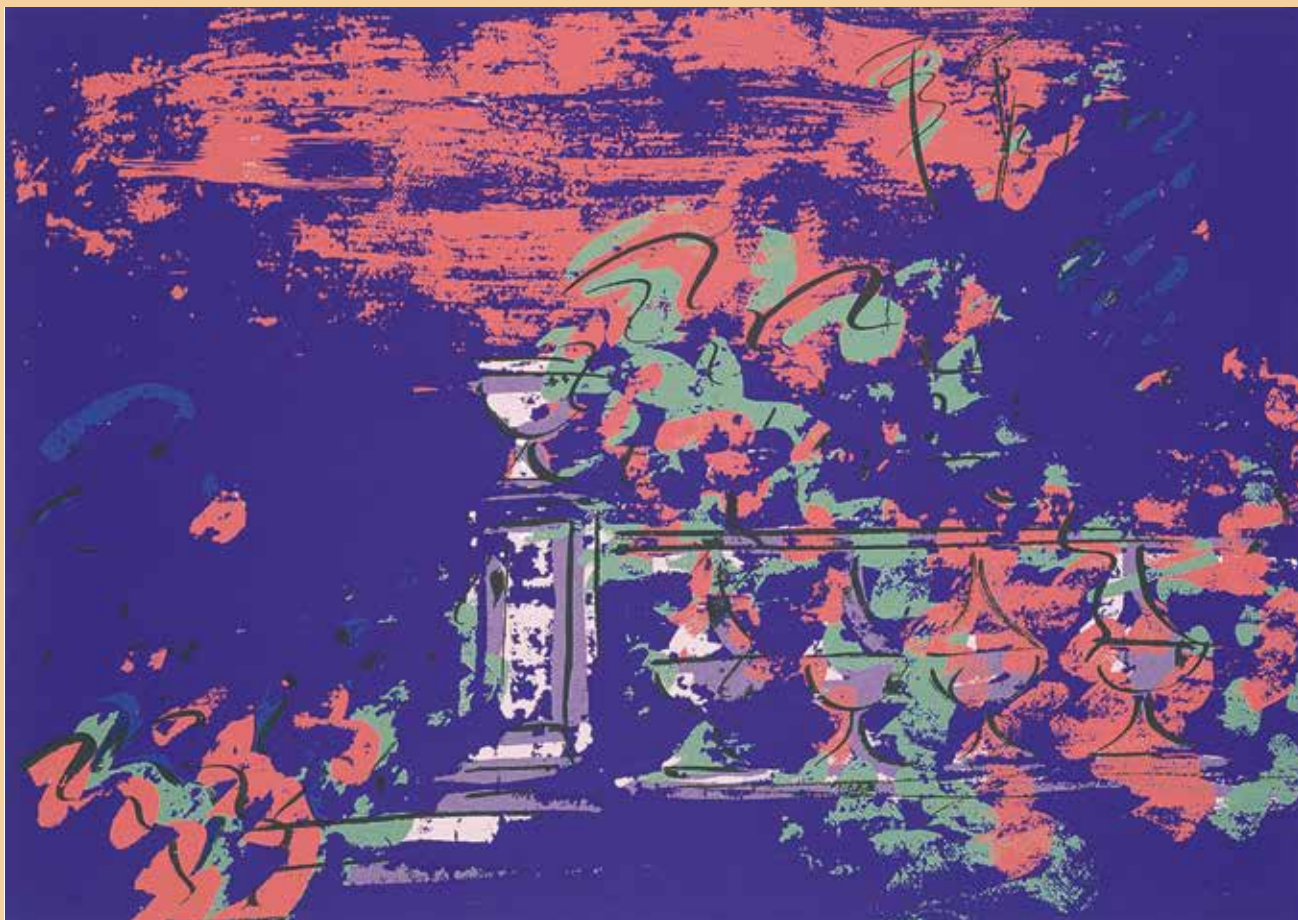
Josep Díaz AZORIN, L'ala trencada, c 1984 (Gravat, 645 x 500 (335 x 402) mm)

Rafael ARMENGOL, Ascensió, 1986 (Oli sobre llenç, 130 x 97 cm)

Francesc JARQUE, Albalate del Arzobispo, s.d. (Quadricromia serigràfica, 960 x 685 (704 x 517) mm)

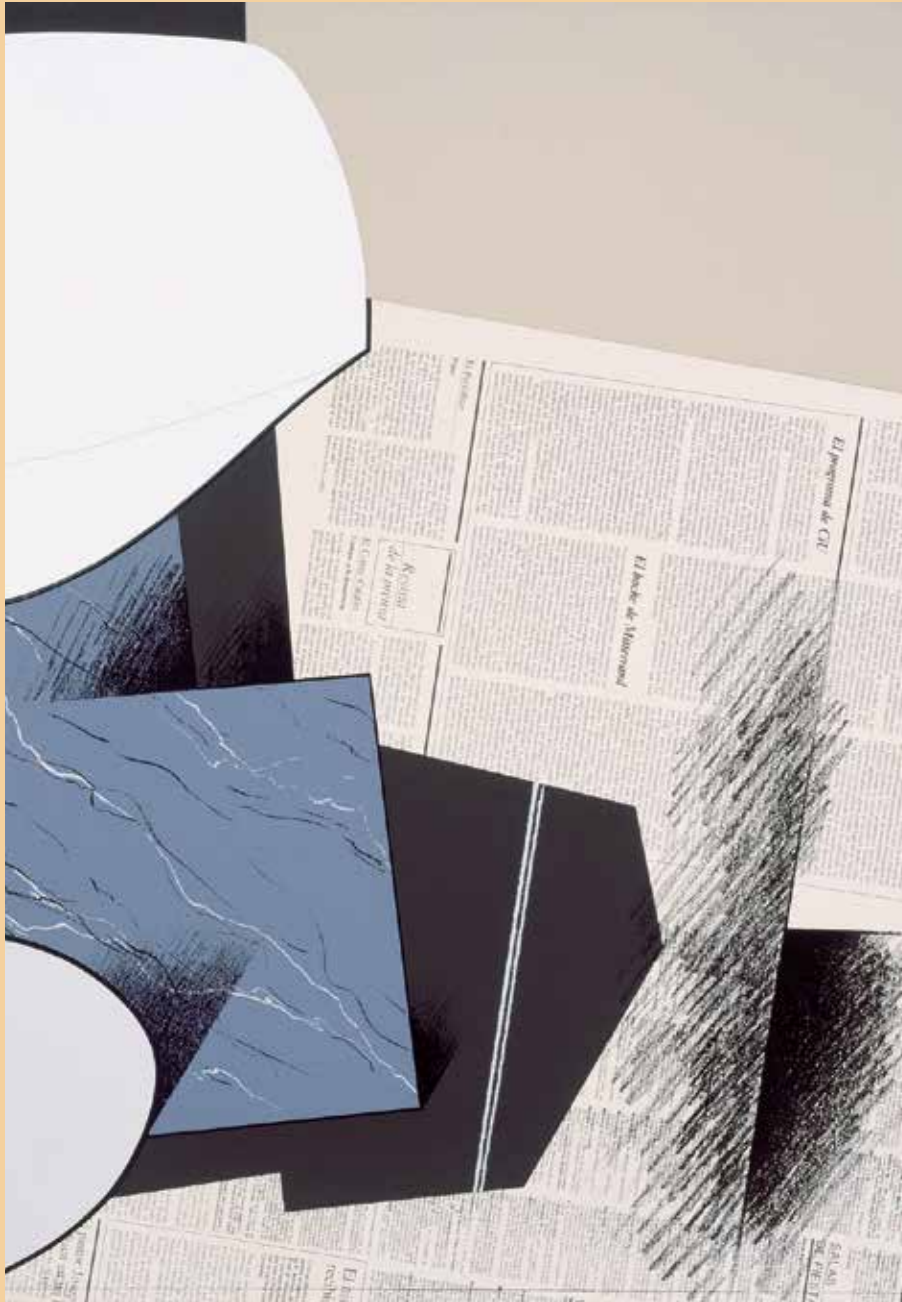
Eva MUS, Sense títol (Serigrafia, 499 x 699 mm)

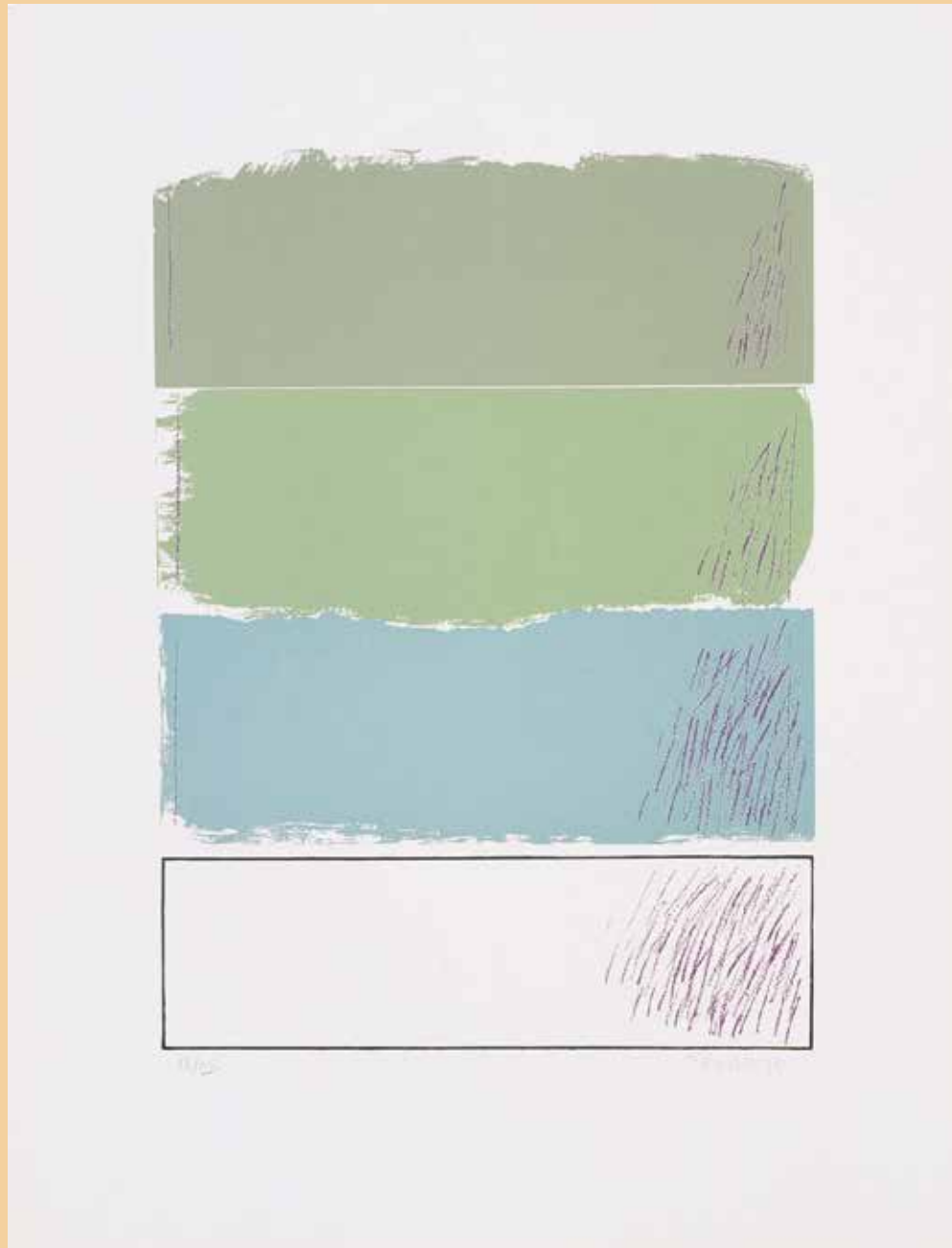
EQUIP CRÒNICA [Rafael Solbes i Manuel Valdés], El lector assegut, 1979 (Serigrafia, 498 x 348 mm)

EQUIP REALITAT (1966-1977) [Jordi Ballester i Joan Cardells]
Reconeixement del cadàver de Calvo Sotelo pel jutge de guàrdia i el metge forense en el cementeri de Nostra Senyora de l'Almudena de Madrid a juliol del 36, 1974 (Oli sobre llenç, 140 x 140 cm)

Jordi BALLESTER, Al voltant d'un bodegó de Braque, 1982 (Serigrafia, 695 x 492 mm)

Jordi TEIXIDOR, Sense títol, 1975 (Serigrafia, 655 x 500 (463 x 335) mm)

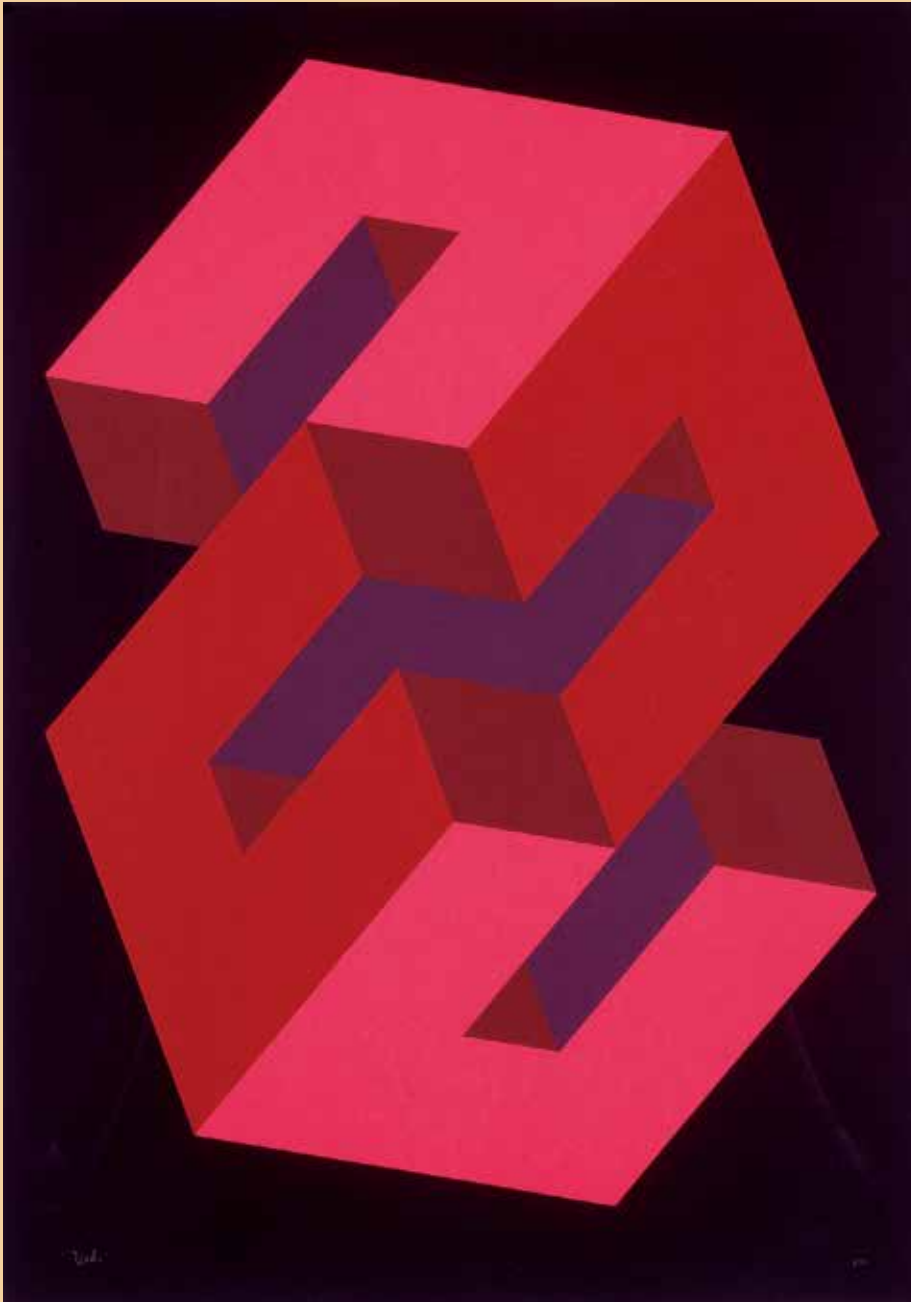
Manuel BOIX, Sense títol, 1978 (Serigrafia, 650 x 500 mm)

4/84

JOAN RAMOS

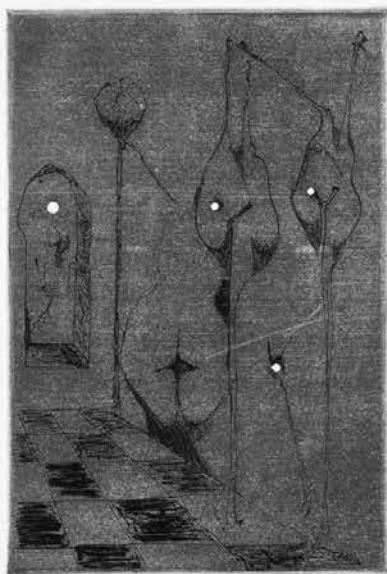
Joan RAMOS, Chantal, 1984 (Grabado, 245 x 245 mm)

Josep María YTURRALDE, Sense títol, 1982 (Serigrafia, 692 x 492 mm)

Rafael CALDUCH, Sense títol. [Sèrie "El mur"], 1976 (Tècnica mixta sobre llenç, 75 x 75 cm)

Ramón de SOTO, Sense títol (Gravat, 697 x 492 (292 x 200) mm)

Antoni MIRÓ, Donamòbil i alcalde. [Sèrie "Pinteu pintura"], 1988-1989 (Acrílic sobre fusta, 100 x 100 cm)

Joan CASTEJÓN, Personatge reduït per les seues pròpies gestes, 1975 (Oli sobre llenç, 116 x 89 cm)

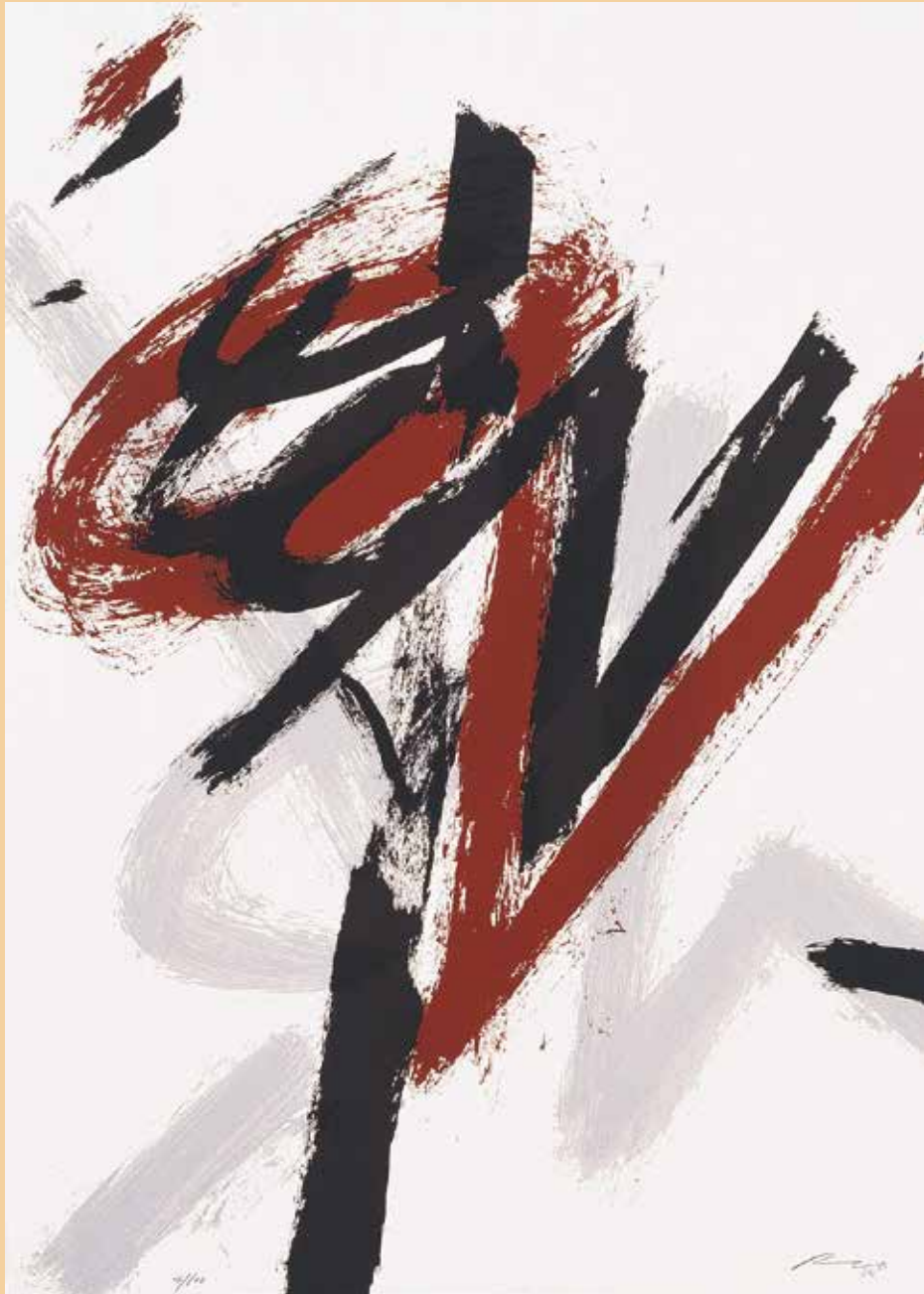
Artur HERAS, Pren-pastís, 1970 (Acrílic sobre llenç, 130 x 150 cm)

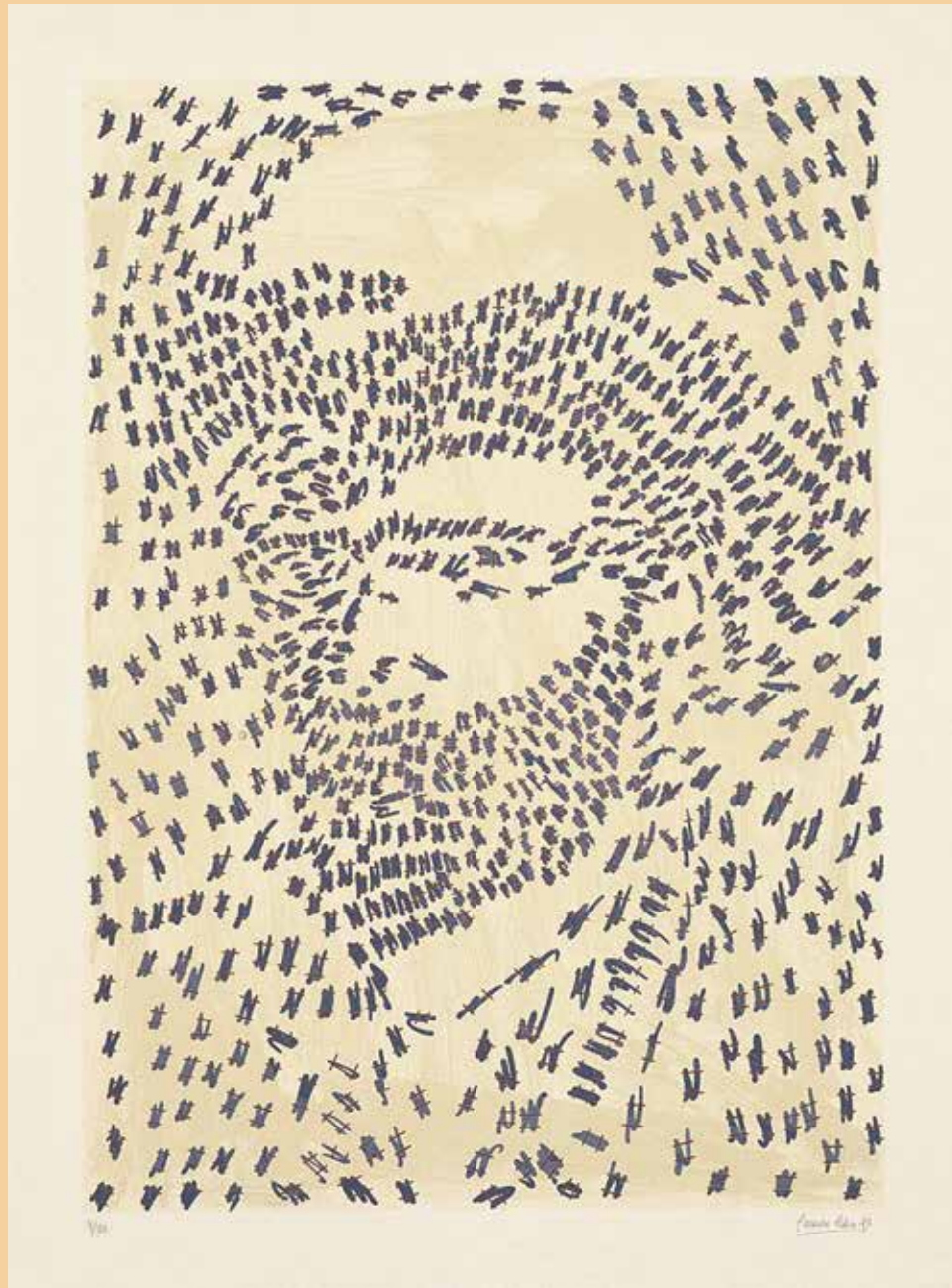
Pilar DOLZ, Progrés, 1984 (Gravat, 495 x 381 (255 x 245) mm)

Rosa TORRES, Les palmeres, c. 1981 (Serigrafia, 494 x 637 (480 x 597) mm)

M. Ángel RÍOS, Sense títol, 1984 (Serigrafia, 696 x 495 mm)

Carme CALVO, Van Gogh, 1983 (Serigrafia, 765 x 572 (670 x 475) mm)

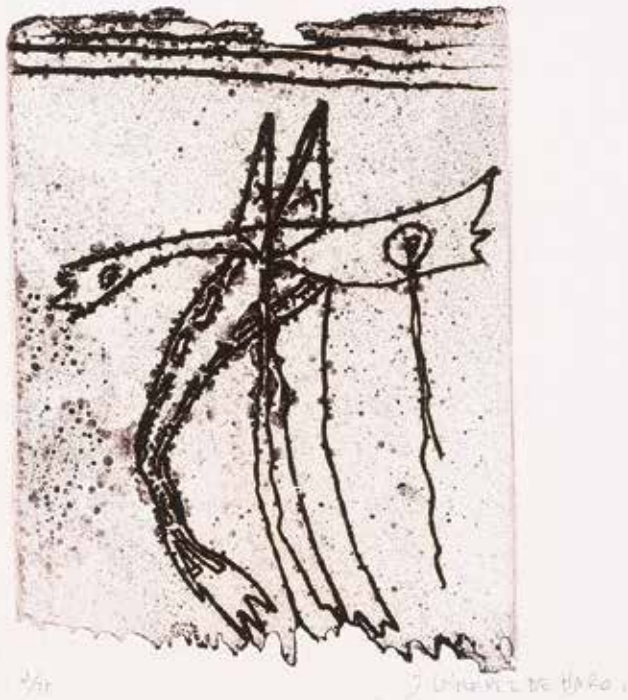
Martín CABALLERO, Els enamorats, 1987 (Acrílic sobre llenç, 180 x 150 cm)

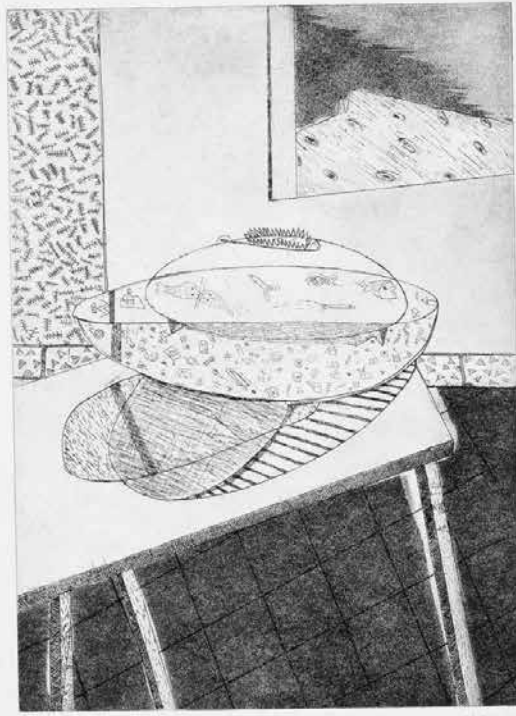
Carme GRAU, La presó, 1988 (Tècnica mixta, talla i assemblatge sobre fusta, 122 x 99,5 cm)

Horaci SILVA, Sense títol, 1982 (Gravat acolorit a mà, 490 x 690 (340 x 490) mm)

Jaume GIMÉNEZ DE HARO, Avió de paper tres ratlles, 1984 (Gravat, 489 x 385 (245 x 185) mm)

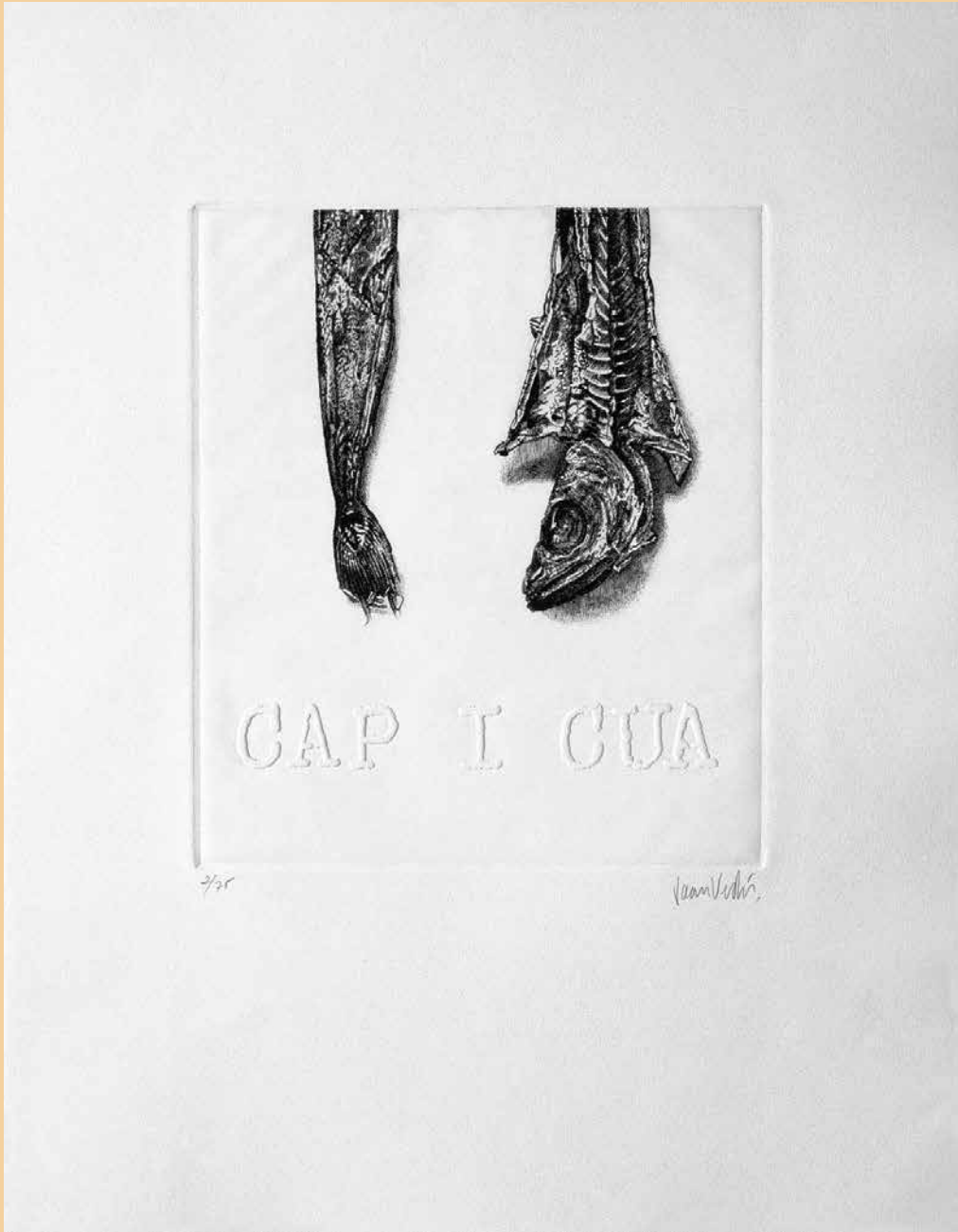
1950

Morea

MOREA, La peixera (Gravat, 691 x 492 (370 x 266) mm)

Adrià PINA, Sèrie reclams, 1984 (Aiguaforta, 485 x 386 (290 x 245) mm)

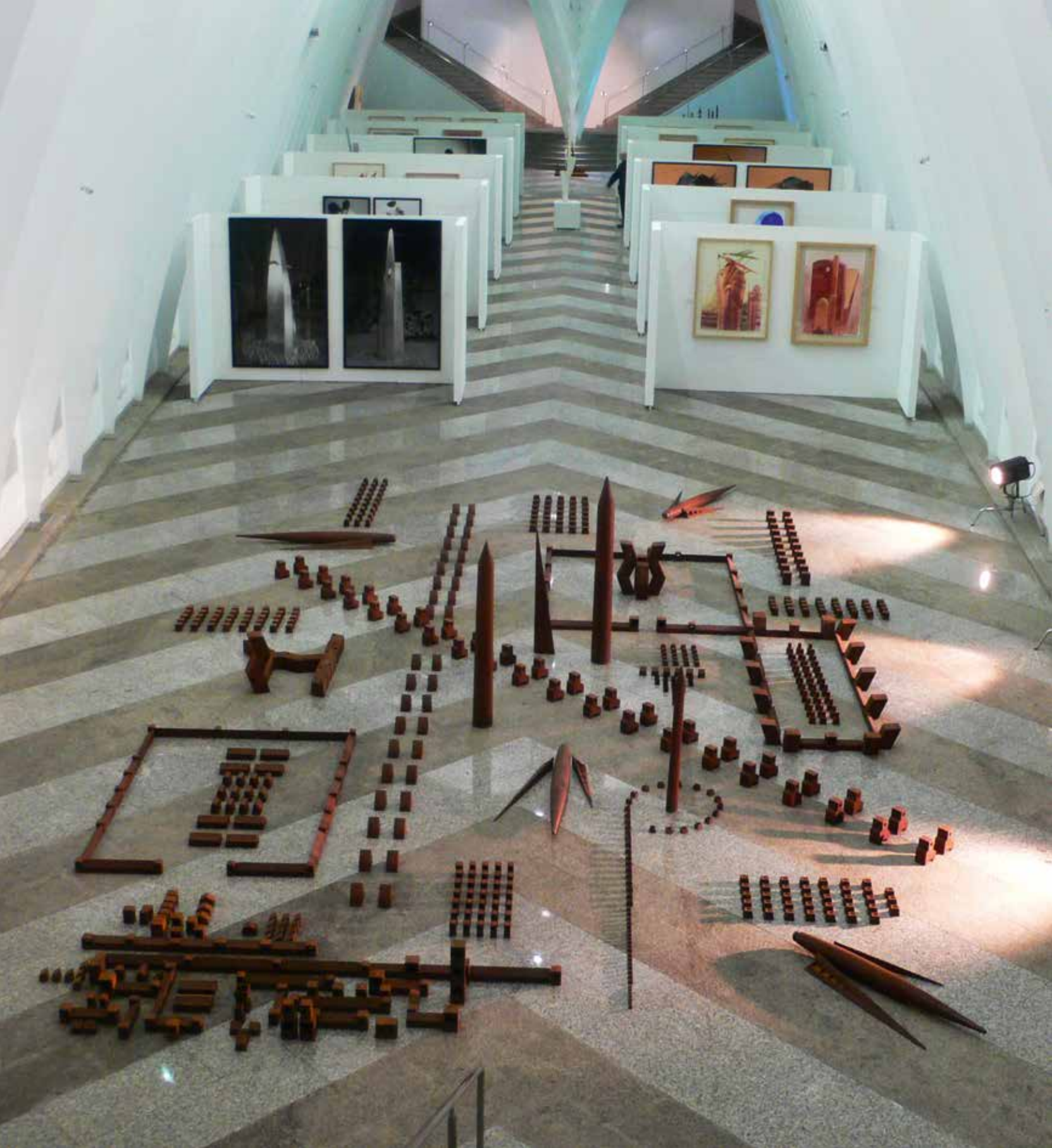

Joan VERDÚ, Cap i cua, 1984 (Gravat i relleu en sec, 490 x 382 (260 x 224) mm)

Eric SOLBES, Sense títol. [Serie "Màcula"], 1987 (Oli sobre llenç, 61 x 50 cm)

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

Fundació General

Patronat Martínez Guericabeitia

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTOS

AJUNTAMENT D'ALCOI

LLOTJA DE SANT JORDI

